

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

Кафедра правознавства

ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ОСОБИ

Навчально-методичний комплекс вивчення дисципліни

**Для студентів історичних спеціальностей
денної та заочної форм навчання**

Вінниця-2013

Мельничук О.А. Основи соціально-правового захисту особи. Навчально-методичний комплекс вивчення дисципліни. – Вінниця, 2013. - 68 с.

Рецензенти:

Опольська Н.М. – кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри правознавства Вінницького національного аграрного університету

Кононенко В.В. – кандидат історичних наук, доцент кафедри правознавства Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Відповідальний за випуск: **проф. Шестопалюк О.В.**

Схвалено кафедрою правознавства Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 7 від січня 2013 р.).

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета вивчення навчальної дисципліни: Розвиток України як соціальної і правової держави визначається у загальному контексті європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності загальносвітової культури, серед яких визначальне місце належить правам людини та створенню ефективного юридичного механізму їх забезпечення. Такі стратегічні цілі визначають і відповідний рівень вимог, зокрема для системи юридичної освіти в Україні. На їх розв'язання спрямовані розробка нового змісту правових дисциплін, які викладаються у вищих навчальних закладах, шляхом прийняття нових навчальних програм, створення нового покоління підручників, навчально-методичних посібників та сучасних засобів інформаційних засобів навчання. Зміст навчальних дисциплін серед іншого має включати поглиблене вивчення національного законодавства в аспекті його відповідності міжнародним стандартам у сфері захисту прав людини, порівняльне правознавство та правові системи сучасності.

У травні 2005 р. Україна приєдналася до Болонського процесу і прагне стати повноправним членом європейського освітянського простору. У Програмі дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти і науки України зазначається, що інтеграційний процес полягає у впровадженні європейських норм і стандартів в освіті, науці і техніці, поширенні власних культурних і науково-технічних здобутків в ЄС. Пріоритетними напрямками діяльності у сфері освіти і науки на найближчий період визначено європейський рівень якості і доступності освіти, а також розвиток суспільства на основі нових знань. Реалізація цих напрямів зумовлює необхідність тісного зв'язку процесу навчання з науково-дослідною роботою студентів і науково-педагогічних працівників.

Конституція України закріпила право громадян на соціальний захист і встановила систему державних гарантій здійснення цього права. В Україні трансформація суспільно-економічної системи у напрямі формування демократичної держави і ринкових відносин докорінно вплинула на зміну інституційної бази і моделі соціального забезпечення. Радянська модель соціального забезпечення, у якій

держава відіграла роль єдиного організатора і фінансового донора, протягом останнього десятиріччя поступово трансформується в модель ринкової системи соціального захисту європейського типу.

Метою курсу є опанування студентами знаннями в галузі права, яка регулює суспільні відносини у сфері соціального захисту особи. В свою чергу це передбачає вивчення різних організаційно-правових форм, які розрізняються за такими ознаками, як коло осіб, що підлягають забезпеченню; джерела і способи фінансування; види, умови та розміри забезпечення; органи, що надають забезпечення.

Місце дисципліни у навчальному процесі: Суспільні відносини у сфері соціального захисту виступають предметом самостійної галузі національного права — права соціального захисту — системи юридичних норм, які регулюють відносини щодо організації, фінансування і надання матеріального забезпечення, матеріальної підтримки та соціальних послуг населенню для захисту від негативних наслідків соціальних ризиків.

Право соціального захисту тісно пов'язане: із конституційним правом, норми якого становлять основний зміст та гарантії права людини на соціальний захист; адміністративним правом, що проявляється у відносинах управлінського характеру стосовно визначення конкретної компетенції та функціонування органів, установ та закладів, які забезпечують здійснення права громадян на соціальний захист; цивільним правом, яке регулює майнові та особисті немайнові відносини, засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників.

Структура навчальної дисципліни: Курс «Основи соціально-правового захисту особи» складається із таких взаємопов'язаних частин: загальні положення; загальнообов'язкове державне соціальне страхування; пенсійне страхування та пенсійне забезпечення; державна соціальна допомога; медична допомога.

Загальний обсяг курсу складає 108 години. Із них: лекційні заняття – 42 години, семінарські заняття – 30 годин, самостійна та індивідуальна робота – 36 годин.

Семінарські заняття проводяться з більшості тем навчальної дисципліни. Активна робота з навчальною та науковою літературою повинна сформувати у студентів вміння самостійно аналізувати

прочитане, переконливо формулювати й відстоювати під час публічного виступу свої думки та положення про правове регулювання соціального захисту особи.

Самостійна та індивідуальна робота плануються як форми навчання, що мають на меті надати допомогу у вивченні додаткових джерел, які рекомендовані для поглибленого розуміння суспільних відносин у сфері соціального захисту, сформулювати вміння самостійно аналізувати прочитане.

Форми контролю – поточний, модульний, підсумковий семестровий контроль.

Навчально-тематичний план курсу

№ теми	Найменування теми змістовного модуля	Кількість годин, з них			
		Лек. заняття	Сем. заняття	Сам. та індив. робота	Всього
Модуль 1. Загальні положення. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування.					
1	Соціальний захист та його організаційно-правові форми: вітчизняна і зарубіжна практика.	2	1	2	5
2	Право соціального захисту як галузь національного права України.	2	1	2	5
3	Джерела та принципи права соціального захисту.	2	1	2	5
4	Правовідносини у сфері соціального захисту та їх суб'єкти.	2	1	2	5
5	Державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії у сфері соціального захисту.	2	1	2	5
6	Стандарти соціального захисту в міжнародних правових актах.	2	1	2	5
7	Організаційно-правові основи загальнообов'язкового державного соціального страхування.	2	2	2	6
8	Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття.	2	2	2	6
9	Загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку із тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням і похованням.	4	2	2	8

10	Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.	4	2	2	8
	Всього за 1 модуль	24	14	20	58
Модуль 2. Пенсійне страхування і пенсійне забезпечення. Державна соціальна та медична допомога					
11	Нова пенсійна система України	4	2	2	8
12	Пенсійне забезпечення окремих категорій осіб	2	2	2	6
13	Недержавне пенсійне забезпечення	2	2	2	6
14	Державна допомога сім'ям з дітьми	2	2	2	6
15	Державна соціальна допомога у зв'язку з малозабезпеченістю	2	2	2	6
16	Соціальне обслуговування та діяльність соціальних служб	2	2	2	6
17	Соціальний захист окремих категорій населення	2	2	2	6
18	Медична допомога та правові основи її надання	2	2	2	6
	Всього за 2 модуль	18	16	16	50
	Всього по курсу	42	30	36	108

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ

вивчення дисципліни

МОДУЛЬ 1.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ. ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВЕ ДЕРЖАВНЕ СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ.

Тема 1. Соціальний захист та його організаційно-правові форми: вітчизняна і зарубіжна практика.

Етапи становлення соціального захисту: Україна і світ. Загальне поняття про соціальний захист. Соціальні ризики: поняття та класифікація. Концепції, форми та система соціального захисту: зарубіжний досвід.

Соціальний захист та його структура в Україні. Організаційно-правові форми та види соціального захисту в Україні.

Право людини на соціальний захист у системі прав людини. Основні міжнародні правові акти про право людини на соціальний захист. Сучасні тенденції у соціальній політиці зарубіжних держав.

Право людини на соціальний захист як суб'єктивне право особи. Конституційні гарантії здійснення права на соціальний захист в Україні.

Сучасний стан із соціальними виплатами у сфері соціального захисту в Україні.

Тема 2. Право соціального захисту як галузь національного права України.

Поняття та предмет права соціального захисту. Види та загальна характеристика відносин у сфері соціального захисту.

Метод права соціального захисту. Поєднання загальнообов'язкового державного соціального страхування і державного соціального надання. Сполучення імперативного і диспозитивного способів правового регулювання, централізованого, муніципального і локального правового регулювання. Застосування спеціально-дозволеного типу правового регулювання. Наявність особливих юридичних фактів (юридичного складу) для виникнення, зміни та припинення соціально-захисних правовідносин (пенсійний вік, інвалідність, тимчасова втрата працездатності, безробіття, хвороба

тощо).

Функції права соціального захисту: захисту людини від несприятливих наслідків соціальних ризиків; соціального забезпечення; соціальної підтримки; спеціального і додаткового (підвищеного) соціального захисту.

Система права соціального захисту. Поняття системи та структури права соціального захисту. Загальна частина. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Державна соціальна допомога. Право недержавного соціального забезпечення. Правові інститути. Юридичні норми та їх класифікація.

Право соціального захисту в системі національного права України. Співвідношення права соціального захисту з конституційним, адміністративним, цивільним, трудовим правом. Право соціального захисту і медичне право. Право соціального захисту і соціальне право.

Система науки та система навчального курсу права соціального захисту.

Поняття, особливості, система та загальна характеристика джерел права соціального захисту.

Тема 3. Джерела та принципи права соціального захисту.

Поняття та особливості джерел права соціального захисту. Загальна характеристика джерел права соціального захисту.

Поняття і класифікація принципів права соціального захисту. Загальні та внутрішньогалузеві принципи права соціального захисту.

Загальні (галузеві) принципи права соціального захисту: всезагальність та всебічність соціального захисту; рівність прав та заборона дискримінації; диференціація умов та рівня соціального захисту; наукова та економічна обґрунтованість соціальних стандартів; незменшуваність змісту та обсягу соціальних виплат та послуг при прийнятті нових законів; державна гарантованість встановлених прав у сфері соціального захисту.

Принципи загальнообов'язкового державного соціального страхування: законодавче визначення умов і порядку здійснення соціального страхування; обов'язковість страхування найманих працівників; багатоманітність видів соціальних виплат та послуг; відповідність розміру пенсії і соціальної допомоги, які є основним

джерелом існування для особи, рівню прожиткового мінімуму, встановленого законом; державна гарантованість реалізації застрахованими особами своїх прав; цільове використання коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Принципи державної соціальної допомоги: законодавче визначення умов і порядку надання соціальної допомоги; універсальність; адресність; гуманність; доступність; законодавче встановлення соціального стандарту "прожитковий мінімум" та визначення його рівня; залежність розміру соціальної допомоги від рівня нужденності особи; субсидіарність; безповоротність.

Принципи недержавного соціального забезпечення.

Загальні принципи права соціального захисту в міжнародних правових актах. Принципи збереження прав у галузі соціального захисту; захисту законних сподівань; юридичної ясності; реальності проголошених прав; судового захисту права людини на соціальний захист.

Тема 4. Правовідносини у сфері соціального захисту та їх суб'єкти.

Поняття, види, критерії класифікації та особливості правовідносин у сфері соціального захисту.

Підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин у сфері соціального захисту. Особливості юридичних фактів як підстави правовідносин у сфері соціального захисту та їх види.

Суб'єкти правовідносин у сфері соціального захисту. Суб'єкти надання і суб'єкти — одержувачі соціальних благ як соціального захисту. Фізичні особи як суб'єкти соціально-захисних правовідносин. Уповноважені державою органи як суб'єкти правовідносин у сфері соціального захисту. Фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування. Недержавні установи як суб'єкти правовідносин у сфері соціального захисту.

Поняття та види об'єктів правовідносин з соціального захисту: пенсія, соціальна допомога, соціальне утримання, соціальна послуга, пільга, субсидія, медико-соціальна допомога тощо.

Зміст правовідносин з соціального захисту: загальна характеристика.

Тема 5. Державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії у сфері соціального захисту.

Поняття соціальної стандартизації: правовий аспект. Поняття, система і класифікація державних соціальних стандартів та їх гарантії в Україні. Сфери застосування державних соціальних стандартів. Основні державні соціальні гарантії та порядок їх установлення. Прожитковий мінімум — базовий соціальний стандарт, порядок його встановлення. Рівень забезпечення прожиткового мінімуму та його практичне застосування.

Законодавче визначення інших стандартів та державних гарантії у сфері соціального захисту: межі малозабезпеченості, мінімальної пенсії, середньомісячного сукупного доходу сім'ї, межі бідності. Соціальний моніторинг та його правове регулювання.

Тема 6. Стандарти соціального захисту в міжнародних правових актах.

Міжнародно-правове регулювання відносин у сфері соціального захисту. Всесвітні (універсальні) і європейські стандарти у сфері соціального захисту. Проблема упровадження міжнародних соціальних стандартів в юридичну практику України.

Стандарти ООН у сфері соціального захисту. Загальна декларація прав людини як джерело стандартів у сфері соціального захисту (ООН, 1948 р.). Декларація тисячоліття ООН (ООН, 2000 р.) про солідарність як спільний обов'язок і соціальний захист населення від злиднів.

Міжнародний пакт про цивільні та політичні права та Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (ООН, 1966 р.). Конвенції МОП у сфері соціального захисту і законодавство України. Стандарти щодо пенсійного віку, страхового стажу, обсягу медичної допомоги.

Стандарти Ради Європи в галузі соціального захисту. Європейська соціальна хартія (переглянута) (Рада Європи, 1996 р.) як джерело стандартів у сфері соціального захисту. Європейський кодекс соціального забезпечення (Рада Європи, 1964 р., переглянутий у 1990 р.). Європейська конвенція про соціальну і медичну допомогу (Рада Європи, 1953 р.). Європейська конвенція про соціальне забезпечення (Рада Європи, 1972 р.).

Стандарти Європейського Союзу у сфері соціального захисту. Хартія основних прав ЄС (ЄС, 2000 р.) про право людини на соціальний захист.

Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

Тема 7. Організаційно-правові основи загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Поняття, принципи та види загальнообов'язкового державного соціального страхування. Законодавство України у сфері соціального страхування. Відмінність загальнообов'язкового соціального страхування від цивільно-правового договору страхування.

Суб'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування. Застраховані особи та (або) члени їхніх сімей; особи, які підлягають страхуванню. Страхувальники. Страховики. Поняття соціального страхового фонду та їх види. Управління страховими фондами: загальна характеристика.

Об'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування. Страховий ризик і страховий випадок. Характеристика страхових випадків та умови надання соціального забезпечення.

Види соціальних послуг та матеріального забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням. Підстави припинення виплат і надання соціальних послуг. Відповідальність страхувальників, страховиків та осіб, які надають соціальні послуги. Обов'язки застрахованих осіб.

Джерела коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування. Порядок обчислення середньої заробітної плати (доходу) для виплат за соціальним страхуванням.

Нагляд, контроль і відповідальність суб'єктів у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Тема 8. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття.

Загальна характеристика соціального страхування на випадок безробіття та його принципи. Застраховані та інші особи, які мають право на соціальне забезпечення в рамках цього виду страхування. Особи, які не підлягають страхуванню. Страховик і страхувальник.

Поняття безробітного та його правовий статус. Особи, які не

можуть бути визнані безробітними. Види матеріального забезпечення на випадок безробіття. Допомога по безробіттю та умови її призначення. Умови надання допомоги по частковому безробіттю. Матеріальна допомога у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації. Матеріальна допомога по безробіттю. Одноразова матеріальна допомога. Припинення, відкладення виплат матеріального забезпечення на випадок безробіття та скорочення їх тривалості. Допомога на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні.

Порядок забезпечення незастрахованих осіб на випадок безробіття.

Дотації роботодавцю на створення робочих місць.

Тема 9. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку із тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням і похованням.

Поняття, суб'єкти та об'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку із тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням, і законодавство, що регулює відносини у цій сфері.

Види матеріального забезпечення та соціальних послуг за цим видом соціального страхування. Допомога по тимчасовій непрацездатності. Порядок засвідчення тимчасової непрацездатності. Допомога по вагітності та пологах. Допомога при народженні дитини. Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. Допомога на поховання. Забезпечення оздоровчих заходів.

Порядок надання матеріального забезпечення та соціальних послуг.

Тема 10. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

Поняття, суб'єкти та загальна характеристика соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання. Страховий ризик і страховий випадок. Поняття нещасного випадку та професійного захворювання.

Права та обов'язки застрахованої особи. Обов'язки роботодавців як страхувальників та Фонду соціального страхування від нещасних випадків.

Порядок розслідування нещасних випадків на виробництві. Порядок встановлення ступеня втрати працездатності потерпілим на виробництві.

Відшкодування шкоди, заподіяної застрахованому ушкодженням його здоров'я. Види страхових виплат. Щомісячні страхові виплати та інші витрати на відшкодування шкоди. Право на страхові виплати у разі смерті потерпілого.

Порядок призначення та надання соціальних виплат і послуг. Порядок розгляду справ про страхові виплати та вирішення спорів.

МОДУЛЬ 2.

ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ І ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ. ДЕРЖАВНА СОЦІАЛЬНА ТА МЕДИЧНА ДОПОМОГА.

Тема 11. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

Нова пенсійна система України: загальні положення. Закони України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" та "Про недержавне пенсійне забезпечення". Структура системи пенсійного забезпечення та її законодавче регулювання. Солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, накопичувальна система пенсійного страхування, система недержавного пенсійного забезпечення.

Принципи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Право громадян на отримання пенсійних виплат та соціальних послуг. Суб'єкти солідарної системи. Страхові внески на пенсійне страхування.

Пенсії у солідарній системі. Страховий стаж як загальна умова призначення пенсій за солідарною системою. Поняття мінімального страхового внеску. Поняття коефіцієнта страхового стажу. Порядок обчислення страхового стажу.

Умови та розміри призначення пенсій за віком, пенсій по інвалідності, пенсій в разі втрати годувальника. Порядок визначення заробітної плати (доходу) для обчислення пенсії. Порядок призначення та перерахунку пенсій. Виплата, припинення та поновлення пенсій.

Поняття накопичувальної пенсійної системи та умови її

упровадження в Україні. Умови участі громадян у накопичувальній пенсійній системі. Види пенсійних виплат з Накопичувального фонду та умови їх призначення.

Змішані умови пенсійного забезпечення окремих категорій осіб. Пенсійне забезпечення державних службовців, народних депутатів, посадових осіб органів місцевого самоврядування, суддів, прокурорських працівників, наукових та науково-педагогічних працівників.

Тема 12. Державне пенсійне забезпечення

Державне пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших категорій осіб. Умови призначення пенсій за вислугу років. Порядок обчислення вислуги років. Пенсії по інвалідності та в разі втрати годувальника. Обчислення грошового забезпечення для призначення пенсії.

Державні пенсії за особливі заслуги перед Україною. Коло осіб, які мають право на пенсію за особливі заслуги перед Україною, умови та порядок її призначення.

Довічні державні стипендії окремим категоріям осіб.

Пенсійне забезпечення за міждержавними договорами (угодами)

Тема 13. Недержавне пенсійне забезпечення

Система та принципи недержавного пенсійного забезпечення. Закон України "Про недержавне пенсійне забезпечення". Суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення та їх правовий статус. Недержавні пенсійні фонди, їх види, засновники, учасники та вкладники. Правові способи здійснення недержавного пенсійного забезпечення. Пенсійний контракт, договір страхування довічної пенсії, договір страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду, договір про відкриття пенсійних депозитних рахунків.

Пенсійні виплати недержавних пенсійних фондів. Довічна пенсія. Пенсія на визначений строк. Одноразова пенсійна виплата.

Успадкування пенсійних активів.

Тема 14. Державна допомога сім'ям з дітьми

Загальні засади соціального захисту дітей в Україні. Соціально-

демографічна ситуація в Україні. Державна політика щодо соціального захисту сім'ї та дітей.

Допомога по вагітності і пологах. Одноразова допомога при народженні дитини. Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку. Допомога на дітей самотніми матері. Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям інвалідам.

Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Грошова допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням. Інші заходи соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Порядок звернення за допомогою сім'ям з дітьми. Призначення та виплата допомог. Підстави припинення і відновлення виплати допомог.

Тема 15. Державна соціальна допомога у зв'язку з малозабезпеченістю

Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. Право на державну соціальну допомогу. Розрахунок середньомісячного сукупного доходу сім'ї для призначення допомоги. Випадки обмеження права на допомогу. Порядок надання допомоги. Розмір державної соціальної допомоги та порядок її виплати. Фінансування державної допомоги. Умови забезпечення безоплатним харчуванням дітей з малозабезпечених сімей.

Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію та інвалідам. Умови та порядок призначення допомоги. Державна соціальна допомога на догляд інвалідам війни, самотніми малозабезпеченим особам, малозабезпеченим інвалідам I групи та деяким іншим категоріям осіб.

Щомісячна грошова допомога малозабезпеченій особі, яка проживає разом з інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу. Умови призначення допомоги.

Порядок надання житлово-комунальних субсидій.

Правовий статус соціального інспектора.

Тема 16. Соціальне обслуговування та діяльність соціальних служб

Соціальні послуги, їх форми, види, принципи надання. Суб'єкти, які надають соціальні послуги, та їх правовий статус.

Органи, соціальні служби та соціальні установи.

Платні та безоплатні соціальні послуги. Порядок призначення і виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги.

Соціальні послуги центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Соціальні послуги інтернатних закладів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Навчально-виховні інтернатні заклади для дітей. Соціально-медичні інтернатні заклади для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, та діти, які потребують тривалого лікування. Дитячий будинок сімейного типу та правовий статус його вихованців.

Соціальні послуги притулку для неповнолітніх. Умови перебування неповнолітніх у притулку.

Соціальне обслуговування осіб похилого віку та інвалідів. Умови утримання, медичного та соціального обслуговування в будинках-інтернатах, пансіонатах для громадян похилого віку, інвалідів, ветеранів війни та праці, геріатричних пансіонатах.

Ритуальні послуги. Загальні правові засади здійснення поховання померлих. Порядок надання ритуальних послуг. Платні та безоплатні послуги з поховання. Допомога на поховання.

Поховання померлих військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ, ветеранів військової служби та ветеранів органів внутрішніх справ.

Порядок здійснення поховання та перепоховання.

Тема 17. Соціальний захист окремих категорій населення

Соціальні пільги як правовий засіб додаткового соціального захисту: поняття, види та загальна характеристика. Пільги за професійним та соціальним статусом особи. Поняття соціального статусу особи.

Соціальні пільги інвалідам, ветеранам праці та особам похилого віку, ветеранам війни, особам, які постраждали від нацистських переслідувань. Соціальний захист дітей війни. Соціальний захист осіб, які постраждали від Чорнобильської катастрофи. Соціальний захист жертв політичних репресій. Соціальний захист біженців.

Тема 18. Медична допомога та правові основи її надання

Конституція України про право громадян на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування в Україні. Права окремих категорій груп населення в галузі охорони здоров'я. Державні гарантії права на охорону здоров'я та медичну допомогу. Обмеження прав громадян у зв'язку зі станом їх здоров'я. Обов'язки громадян у галузі охорони здоров'я. Платна та безоплатна медична допомога. Надання медичної допомоги іноземним громадянам та особам без громадянства.

Поняття медичної допомоги та її види за законодавством України. Первинна, невідкладна, спеціалізована та висококваліфікована медична допомога. Медико-соціальна допомога в інтернатних закладах для дітей та осіб похилого віку. Нормативи у сфері надання медичної допомоги.

Правовий статус пацієнта. Правовий статус медичного працівника.

Міжнародні стандарти щодо надання медичної допомоги та охорони здоров'я населення.

Правові засади забезпечення населення лікарськими препаратами та виробами медичного призначення. Порядок забезпечення населення технічними засобами реабілітації (протезами, колясками для пересування, індивідуальними пристроями для компенсації втрачених функцій опорно-рухового апарату або користування з лікувально-профілактичною метою).

СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Семінарське заняття №1.

Соціальний захист та його організаційно-правові форми: національна і зарубіжна практика.

План

1. Поняття соціального захисту та його структура в Україні.
2. Організаційно-правові форми та види соціального захисту в Україні.
3. Соціальний захист у соціальному бюджеті України.
4. Право людини на соціальний захист та конституційні гарантії його здійснення в Україні.
5. Предмет та метод та система права соціального захисту.
6. Право соціального захисту в системі права України.

Теми рефератів

1. Історичні аспекти соціального захисту в Україні.
2. Соціальні ризики за міжнародними правовими актами.
3. Досвід зарубіжних країн у створенні систем соціального захисту населення.

Література і нормативно-правові акти

1. Мигович І. Історичні корені й традиції благодійництва // Соц. захист. — 1996. — № 4. — С 77—87.
2. Васильєва О.В. 3 історії милосердя // Соц. захист. — 1994. — № 4. — С 71—72.
3. Крип'якевич І. Історія України. — 2-ге вид. — Л., 1992.
4. Українське народознавство. — Л., 1994.
5. Захаров М.Л., Тучкова Э.Г. Право социального обеспечения России: Учебник. — М.: БЕК, 2001. — 576 с.
6. Социальное обеспечение в странах запада. Франция, ФРГ, Италия: Сб. обзоров. — М., 1994. — С. 13.
7. Трудовое и социальное право зарубежных стран: основные институты: Сравнительно-правовое исследование / Под ред. Э.Б. Френкель. — М.: Юристъ, 2002. — 687 с.
8. Киселев ИЛ. Сравнительное и международное трудовое право: Учеб. для вузов. — М.: Дело, 1999. — 728 с.
9. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14 січня 1998 р. // Офіційний вісник України. — 1998. — № 6. — Ст. 219.
10. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 1 червня 2000 р. // Офіційний вісник України. — 2000. — № 26. — Ст. 1078.

Семінарське заняття №2.

Правовідносини у сфері соціального захисту України.

План

1. Предмет та метод права соціального захисту.
2. Принципи права соціального захисту.
3. Джерела права соціального захисту.
4. Особливості правовідносин у сфері соціального захисту, їх склад та загальна характеристика.
5. Суб'єкти, об'єкти та зміст правовідносин у сфері соціального захисту

Теми рефератів

1. Система права соціального захисту.
2. Функції права соціального захисту.
3. Право соціального захисту і трудове право.
4. Право соціального захисту і медичне право.
5. Принципи права соціального захисту в міжнародно-правових актах.

Література і нормативно-правові акти

1. Андреев В.С. Право социального обеспечения в СССР: Учеб. для вузов. — М., 1987.
2. Болотіна Н.Б. Медико-біологічний експеримент // Юридична енциклопедія. — Т. 3. — К.: Вид-во "Укр. енциклопедія" імені М.П. Бажана. — 1999. — С 604—605.
3. Болотіна Н.Б. Медичне право в системі права України // Право України. — 1999. — № 1. — С 116—121.
4. Болотіна Н.Б. Міжнародне соціальне право: досвід для України щодо стандартизації соціальних прав // Держава і право: 36. наук. пр. — Юридичні і політичні науки. — Вип. 11. — К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. — С 10—14.
5. Болотіна Н.Б. Міжнародні стандарти соціальних прав та напрямки їх упровадження в юридичну практику України // Захист соціальних та економічних прав: міжнародні стандарти і законодавство України: Мат. наук.-практ. конф., 12 березня 2004 р., м. Київ / За ред. О.Ф. Штанька, Н.Б. Болотіної. — К.: КЮІ МВС України, 2004. — Ч. I. — С 9—16.
6. Болотіна Н.Б. Правовий статус пацієнта // Правова держава. — 2003. — Вип. 14. — С 301—309.
7. Болотіна Н.Б. Предмет права соціального забезпечення України // Вісник Львів, нац. ун-ту. — Сер. юрид. — Л., 2001. — Вип. 36.
8. Болотіна Н.Б. Про принципи сучасного права соціального забезпечення України // Актуальні проблеми держави і права: 36. наук. пр. ОНЮА. — Вип. 9.

- О., 2000. — С 44—52.
9. Болотіна Н.Б. Соціальне законодавство України. Тендерна експертиза. —К.: Логос, 2001. — 82 с
 10. Болотіна Н.Б. Соціальне право України: окремі теоретичні проблеми формування та розвитку // Право України. — 2000. — № 12. — С. 24—28.
 11. Болотіна Н.Б., Феськов М.М. Сучасні стандарти Ради Європи і юридична практика в Україні у питаннях тендерної рівності // Проблеми пенітенціарної теорії і практики: Бюлетень КІВС. — Вип. 9. — К., 2004.
 12. Гарасимів Т.З. Принципи права соціального забезпечення. — Дрогобич, 2002.— 128 с
 13. Пилипенко П.Л. Право соціального забезпечення у системі соціального права // Право України. — 2004. — № 10. — С 98.
 14. Прилипко С. Розмежування права соціального забезпечення і трудового права // Право України. — 1999. — № 10. — С. 58—61.
 15. Сташків Б. Загальна характеристика юридичних фактів у пенсійному забезпеченні // Право України. — 1998. — № 1. — С 115—119.
 16. Сташків Б. Місце права соціального забезпечення в системі права України // Право України. — 2001. — № 11. — С 80—83.
 17. Сташків Б. Норми права соціального забезпечення // Право України — 2002.— № 2. — С 74—78.
 18. Сташків Б. Право соціального забезпечення як самостійна галузь права та науки: Конспект лекції. — Чернігів, 2003. — 44 с
 19. Сташків Б. Правовідносини у сфері соціального забезпечення: Конспект лекції. — Чернігів, 2003.
 20. Сташків Б.І. Особливості встановлення деяких юридичних фактів у пенсійному забезпеченні. — Чернігів: ЧЮК "Юрист", 1997. — 49 с
 21. Сташків Б.І. Функції права соціального забезпечення: вимоги сьогодення // Право України. — 2001. — № 7. — С 66—69.
 22. Стеценко С.Г. Медицинское право: Учебник. — СПб.: Юрид. центр, 2004 — 572 с

Семінарське заняття №3.

Соціальні стандарти у сфері соціального захисту.

План

1. Поняття, система і класифікація державних соціальних стандартів та їх гарантій
2. Сфери застосування державних соціальних стандартів та їх види
3. Основні державні соціальні гарантії та порядок їх встановлення
4. Стандарти ООН у сфері соціального захисту
5. Конвенції МОП у сфері соціального захисту

6. Європейські міжнародні стандарти в галузі соціального захисту

Теми рефератів

1. Розмір мінімальної заробітної плати як державна соціальна гарантія.
2. Прожитковий мінімум та порядок його встановлення.
3. Розміри стипендій студентам вищих державних навчальних закладів як державні соціальні гарантії.
4. Європейська соціальна хартія як джерело міжнародних стандартів у галузі соціального захисту.
5. Європейський кодекс соціального забезпечення: загальна характеристика.

Література і нормативно-правові акти

1. Болотіна Н.Б. Загальна декларація прав людини і реформа соціального забезпечення в Україні // Вісник Одес. ін-ту внутр. справ. — 2000. — № 1. — С. 77—81.
2. Болотіна Н.Б. Міжнародне соціальне право: досвід для України щодо стандартизації соціальних прав // Держава і право: 36. наук. пр. — Юридичні і політичні науки. — Вип. 11. — К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. — С 10—14.
3. Болотіна Н.Б. Міжнародні стандарти соціальних прав та напрямки їх упровадження в юридичну практику України // Захист соціальних та економічних прав: міжнародні стандарти і законодавство України: Мат. наук.-практ. конф., 12 березня 2004 р., м. Київ / За ред. О.Ф. Штанька, Н.Б. Болотіної. — К.: КЮІ МВС України, 2004. — Ч. I. — С 9—16.
4. Болотіна Н.Б. Соціальна політика і соціальне право України та Європейського Союзу: питання адаптації // Актуальні проблеми політики: 36. наук. пр. ОНЮА. — 2000. — № 1. — С 212—217.
5. Болотіна Н.Б., Феськов М.М. Сучасні стандарти Ради Європи і юридична практика в Україні у питаннях тендерної рівності // Проблеми пенітенціарної теорії і практики: Бюлетень КІВС. — Вип. 9. — К., 2004.
6. Гомьен Д., Харрис Д., Зваак Л. Европейская конвенция о правах человека и Европейская Социальная Хартия: право и практика: Пер. с англ. — М.: Изд-во Моск. ин-та независимого междунар. права, 1998.
7. Державний класифікатор соціальних стандартів і нормативів: Затв. наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 17 червня 2002 № 293.
8. Европейская социальная хартия: Справочник: Пер. с фр. — М.: Междунар. отношения — 2000. — С. 185.
9. Європейський Суд з прав людини. Базові матеріали. Застосування практики. — К.: Укр. центр правничих студій, 2003. — 582 с
10. Кир'ян Т., Шаповал М., Вітер В. Світовий досвід застосування соціальних

стандартів // Соц. захист. — 1999. — № 3. — С. 66—73.

11. Лібанова Л. Бідність: визначення, критерії та показники // Україна: аспекти праці. — 1997. — № 7. — С. 8.
12. Лібанова Л. Подолання бідності: погляд науковця // Україна: аспекти праці. — 2003. — № 7. — С. 26—32.
13. Перелік видів безоплатної медичної допомоги: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 11 липня 2002 р. № 955.
14. Перелік платних послуг, які можуть надаватися в державних та комунальних закладах охорони здоров'я, вищих медичних навчальних закладах та науково-дослідних установах: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1996 р. № 1138 (пост. КМУ № 989 від 11 липня 2002 р.).
15. Про державні соціальні стандарти і державні соціальні гарантії: Закон України від 5 жовтня 2000 р. № 2017-ІІІ // Офіційний вісник України. — 2000. — № 44. — Ст. 1876.
16. Про прожитковий мінімум: Закон України від 15 липня 1999 р. № 966-ХІУ // Відомості Верховної Ради. — 1999. — № 38. — Ст. 348.
17. Конституція України. — Ст. 9.
18. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1629-ІУ // Урядовий кур'єр. — 2004. — 20 квітня.
19. Загальна декларація прав людини: Резолюція 217А (ІІІ) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р.
20. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права: Резолюція 2200А (ІІІ) Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 р. (Ратифікований Українською РСР згідно з Указом Президії Верховної Ради УРСР від 19 жовтня 1973 р. № 2148).
21. Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів: Резолюція 48/96 Генеральної Асамблеї ООН від 20 грудня 1993 р.
22. Декларація тисячоліття Організації Об'єднаних Націй: Затв. резолюцією 55/2 Генеральної Асамблеї ООН от 8 вересня 2000 р.
23. Конвенція МОП про безробіття № 2 від 29 жовтня 1919 р. (Ратифікована Україною згідно з пост. Верховної Ради України від 4 лютого 1994 р. № 3931-ХІІ).
24. Конвенція МОП № 159 про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів (Ратифікована Україною 6 березня 2004 р.).
25. Конвенція про захист прав і основних свобод людини 1950 року, Перший протокол та протоколи № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції (Ратифіковані Україною 17 липня 1997 р.).
26. Європейська соціальна хартія (переглянута): Прийнята Радою Європи 3 травня 1996 р. (Підписана Україною 7 травня 1999 р.).
27. Європейський кодекс соціального забезпечення: Прийнятий Радою Європи 11 березня 1964 р., переглянутий у червні 1990 р.
28. Європейська конвенція про соціальну та медичну допомогу: Підписана

- державами — членами Ради Європи 11 грудня 1953 р.
29. Хартія основних соціальних прав працівників Європейського Економічного Співтовариства: Підписана у Страсбурзі у 1989 р.
 30. Лісабонська декларація про права пацієнтів: Прийнята Всесвітньою медичною асоціацією у 1981 р.
 31. Декларація про розвиток прав пацієнтів в Європі: Затв. на Європейській нараді з прав пацієнтів в Амстердамі у 1994 р.

Семінарське заняття №4.

Організаційно-правові основи загальнообов'язкового державного соціального страхування.

План

1. Поняття, принципи та види загальнообов'язкового державного соціального страхування
2. Суб'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування
3. Об'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування
4. Види соціальних послуг і матеріального забезпечення в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування
5. Джерела коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування
6. Порядок обчислення середньої заробітної плати (доходу) для виплат за соціальним страхуванням
7. Нагляд, контроль та відповідальність суб'єктів у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування

Теми рефератів

1. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування як організаційно-правова форма соціального захисту.
2. Джерела коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування та способи їх формування.
3. Досвід зарубіжних країн у сфері обов'язкового соціального страхування.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України. — Ст. 46.
2. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14 січня 1998 р.
3. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного

випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Закон України від 23 вересня 1999 р. № 1105 // Офіційний вісник України. — 1999. — № 42. — Ст. 2080.

4. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням: Закон України від 18 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 14. — Ст. 71.
5. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 2 березня 2000 р. // Офіційний вісник України. — 2000. — № 13. — Ст. 503.
6. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — №49—51. — Ст. 376.
7. Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 26 червня 1997 р. № 400/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 37. — Ст. 237.
8. Про розмір внесків на деякі види загальнообов'язкового державного соціального страхування: Закон України від 11 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 11. — Ст. 47.
9. Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Закон України від 22 лютого 2001 р. № 2272-ІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 17. — Ст. 80.
10. Положення про Пенсійний фонд України: Затв. Указом Президента України від 1 березня 2001 р. № 121/2001.
11. Положення про обчислення середньої заробітної плати для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Затв. пост. правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України від 14 вересня 2004 р. № 66.
12. Порядок видачі та зразок свідоцтва про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2000 р. № 1306.

Семінарське заняття №5.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття.

План

1. Загальна характеристика соціального страхування на випадок безробіття
2. Поняття безробітного та його правовий статус

3. Допомоги по безробіттю
4. Соціальні послуги за соціальним страхуванням на випадок безробіття
5. Особливості забезпечення незастрахованих осіб

Теми рефератів

1. Одноразова виплата допомоги по безробіттю для організації безробітними підприємницької діяльності.
2. Досвід зарубіжних країн щодо соціального забезпечення безробітних.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України. — Ст. 46.
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 2 березня 2000 р. // Офіційний вісник України. — 2000. — № 13. — Ст. 503.
3. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 14. — Ст. 181.
4. Порядок надання допомоги по безробіттю, у тому числі одноразової її виплати для організації безробітними підприємницької діяльності: Затв. наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 20 листопада 2000 р. № 307.
5. Порядок надання матеріальної допомоги по безробіттю, одноразової матеріальної допомоги безробітному та непрацевдатним особам, які перебувають на його утриманні, допомоги на поховання у разі смерті безробітного: Затв. наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 20 листопада 2000 р. № 309.
6. Порядок надання матеріальної допомоги у період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації безробітного: Затв. наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 20 листопада 2000 р. № 308 (із змін, і доп.).
7. Положення про порядок надання Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття послуг з професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації: Затв. наказом Міністерства праці та соціальної політики України та Міністерства освіти і науки України від 13 лютого 2001 р. № 53/59.
8. Порядок надання роботодавцю дотації на створення додаткових робочих місць для працевлаштування безробітних: Затв. наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 10 січня 2001 р. № 1.

Семінарське заняття №6.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням.

План

1. Поняття, суб'єкти та об'єкти страхування
2. Допомога по тимчасовій непрацездатності
3. Допомога по вагітності та пологах
4. Допомога при народженні дитини
5. Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку
6. Допомога на поховання

Теми рефератів

1. Забезпечення оздоровчих заходів.
2. Порядок надання матеріального забезпечення та соціальних послуг.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням: Закон України від 18 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 14. — Ст. 71.
3. КЗпП України. — Ст. 178, 179, 180, 181, 182, 182-1, 185, 186, 186-1.
4. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 2. — Ст. 4.
5. Інструкція про порядок видачі документів, що засвідчують тимчасову непрацездатність громадян: Затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 13 листопада 2001 р. № 455.
6. Інструкція про порядок планування, обліку, видачі путівок на санаторно-курортне лікування та оздоровлення застрахованих осіб і членів їх сімей, придбаних за рахунок коштів Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності: Затв. постановою правління Фонду від 24 грудня 2001 р. № 51 (зі змін, і доп.).
7. Положення "Про комісію (уповноваженого) підприємства, установи, організації із загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням": Затв. пост. правління Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності від 9 липня 2001 р. № 21.

Семінарське заняття №7.

Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

План

1. Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання: поняття, суб'єкти та загальна характеристика
2. Права та обов'язки застрахованих та страхувальників
3. Розслідування нещасних випадків на виробництві: нормативно-правові основи
4. Порядок встановлення ступеня втрати працездатності потерпілим на виробництві
5. Види страхових виплат
6. Порядок призначення та надання соціальних виплат і послуг

Теми рефератів

1. Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання як організаційно-правова форма соціального захисту.
2. Відшкодування шкоди, заподіяної застрахованому ушкодженням його здоров'я.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України. — Ст. 46.
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Закон України від 23 вересня 1999 р. № 1105-XIV // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 46—47. — Ст. 403.
3. КЗпП України. — Глава XI.
4. Про охорону праці: Закон України (в ред. Закону України від 21 листопада 2002 р. № 229-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 2. — Ст. 10.
5. Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Закон України від 22 лютого 2001 р. № 2272-III.
6. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1112.
7. Положення про порядок розслідування нещасних випадків, що сталися під

- час навчально-виховного процесу в навчальних закладах: Затв. наказом Міністерства освіти і науки України від 31 серпня 2001 р. № 616.
8. Порядок розслідування та обліку нещасних випадків невинного характеру: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 22 березня 2001 р. № 270.
 9. Порядок встановлення медико-соціальними експертними комісіями ступеня втрати професійної працездатності у відсотках працівникам, яким заподіяно ушкодження здоров'я, пов'язане з виконанням трудових обов'язків: Затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22 листопада 1995 р. № 212.
 10. Інструкція про встановлення груп інвалідності: Затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 7 квітня 2004 р. № 183.
 11. Положення про забезпечення протезно-ортопедичними виробами та засобами пересування потерпілих внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання: Затв. пост, правління Фонду соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання від 27 березня 2003 р. № 29.
 12. Положення про порядок фінансування витрат на необхідний догляд за потерпілим внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання: Затв. пост, правління Фонду соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання від 27 березня 2003 р. № 27.
 13. Положення про забезпечення потерпілих внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання путівками для санаторно-курортного лікування: Затв. пост, правління Фонду соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання від 27 березня 2003 р. № 30.
 14. Порядок проведення витрат на поховання у разі смерті потерпілого від нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 11 липня 2001 р. № 826.
 15. Положення про обчислення середньої заробітної плати для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Затв. пост, правління Фонду соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання від 14 вересня 2004 р. № 66.
 16. Рішення Конституційного Суду № 1-рп/2004 від 27 січня 2004 р. (справа про відшкодування моральної шкоди Фондом соціального страхування).

Семінарське заняття №8.

Нова пенсійна система України: загальні положення.

План.

1. Сучасний стан пенсійного забезпечення та впровадження пенсійного страхування в Україні
2. Структура системи пенсійного забезпечення та законодавче забезпечення
3. Принципи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування
4. Право громадян України на отримання пенсійних виплат та соціальних послуг
5. Пенсії за віком
6. Пенсії по інвалідності та у зв'язку з втратою годувальника.
7. Пенсійні виплати за рахунок коштів Накопичувального фонду

Теми рефератів

1. Пенсійна реформа в Україні: загальна характеристика.
2. Порядок сплати страхових внесків на пенсійне страхування.
3. Правове становище Накопичувального пенсійного фонду.
4. Накопичувальні пенсійні системи в зарубіжних країнах.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України. — Ст. 46.
2. Основи законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14 січня 1998 р.
3. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 р. № 1058-ГУ // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 49—51. — Ст. 376.
4. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 9 липня 2003 р. № 1057-ГУ // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 47—48. — Ст. 376.
5. Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 26 червня 1997 р. № 400/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 37. — Ст. 237.

Семінарське заняття №9.

Пенсійне забезпечення окремих категорій осіб.

План

1. Пенсійне забезпечення державних службовців та народних

депутатів України

2. Пенсійне забезпечення суддів та прокурорських працівників
3. Пенсійне забезпечення наукових та науково-педагогічних працівників
4. Державне пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших категорій осіб
5. Державні пенсії за особливі заслуги перед Україною
6. Державні довічні стипендії окремим категоріям осіб

Теми рефератів

1. Умови пенсійного забезпечення державних службовців.
2. Пенсійне забезпечення посадових осіб органів місцевого самоврядування.
3. Умови призначення пенсій за вислугу років військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ.
4. Умови пенсійного забезпечення громадян на основі міждержавних угод.

Нормативно-правові акти

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 р. № 1058-ІУ // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 49—51. — Ст. 376.
2. Про державну службу: Закон України від 16 грудня 1993 р. № 3723-ХП // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 52. — Ст. 490.
3. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада 1992 р. № 2790-ХП (у ред. Закону України від 22 березня 2001 р. № 2328-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 42. — Ст. 212.
4. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 р. № 2493-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 33. — Ст. 175.
5. Про статус суддів: Закон України від 15 грудня 1992 р. № 2862-ХП // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 8. — Ст. 56.
6. Про прокуратуру: Закон України від 5 листопада 1991 р. № 1789-ХП // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 53. — Ст. 793.
7. Про наукову і науково-технічну діяльність Закону України від 13 грудня 1991 р. № 1977-ХП (у ред. Закону України від 1 грудня 1998 р. № 284-ХІУ, із змінами і доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 2—3. — Ст. 20.
8. Перелік посад наукових (науково-педагогічних) працівників підприємств, установ, організацій, вищих навчальних закладів III—IV рівнів акредитації,

- перебування на яких дає право на призначення пенсії та виплату грошової допомоги у разі виходу на пенсію відповідно до статті 24 Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність": Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 4 березня 2004 р. № 257.
9. Порядок обчислення стажу державної служби: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 3 травня 1994 р. № 283 (зі змін, і доп.).
 10. Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб: Закон України від 9 квітня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 29. — Ст. 399.
 11. Про порядок обчислення вислуги років, призначення та виплати пенсій і грошової допомоги особам офіцерського складу, прапорщикам, мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та членам їхніх сімей" (із змінами і доповненнями): Пост. Кабінету Міністрів України від 17 липня 1992 р. № 393.
 12. Про пенсії за особливі заслуги перед Україною: Закон України від 1 червня 2000 р. № 1767-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 35. — Ст. 289.
 13. Про державні стипендії видатним діячам науки, освіти та культури: Указ Президента України від 14 лютого 1996 р. № 128/96.
 14. Про заснування довічних державних стипендій для учасників бойових дій у період Великої Вітчизняної війни 1941—1945 років: Указ Президента України від 17 травня 2000 р. № 689/2000.
 15. Про довічні державні стипендії для осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною: Указ Президента України від 12 жовтня 2004 р. № 1226/2004.
 16. Про заходи щодо посилення соціального захисту громадян України, які зазнали переслідувань за правозахисну діяльність: Указ Президента України від 8 червня 2001 р. № 411.
 17. Про довічні державні іменні стипендії громадянам України, які зазнали переслідувань за правозахисну діяльність: Указ Президента України від 26 листопада 2001 р. № 1147/2001.
 18. Угода в галузі пенсійного забезпечення між державами — учасницями СНД (підписана 13 березня 1992 р.).
 19. Угода між Україною та Королівством Іспанія про соціальне забезпечення громадян (підписана 7 жовтня 1996 р., ратифікована 17 грудня 1997 р., набула чинності 27 березня 1998 р.).
 20. Договір між Україною і Латвійською Республікою про співробітництво в галузі соціального забезпечення (підписаний 26 лютого 1998 р., ратифікований 19 березня 1999 р., набув чинності 11 червня 1999 р.).
 21. Угода між урядом України та урядом Азербайджанської Республіки про співробітництво в галузі пенсійного забезпечення (підписана 28 липня 1995

- р., ратифікована 7 травня 1996 р., набула чинності 2 листопада 1996 р.).
22. Угода між урядом України та урядом Республіки Білорусь про гарантії прав громадян у галузі пенсійного забезпечення (підписана 14 грудня 1995 р., набула чинності 11 лютого 1997 р.).
 23. Угода між урядом України і урядом Республіки Молдова про гарантії прав громадян у галузі пенсійного забезпечення (з Підсумковим протоколом) (підписана 29 серпня 1995 р., ратифікована 29 жовтня 1996 р., набула чинності 19 грудня 1996 р.).
 24. Договір між Україною та Словацькою Республікою про соціальне забезпечення громадян (підписаний 5 грудня 2000 р., ратифікований 20 вересня 2001 р.).

Семінарське заняття №10. **Недержавне пенсійне забезпечення.**

План.

1. Система та принципи недержавного пенсійного забезпечення
2. Види недержавних пенсійних фондів, їх засновники, учасники та вкладники
3. Правові способи здійснення недержавного пенсійного забезпечення
4. Пенсійні виплати недержавних пенсійних фондів
5. Успадкування пенсійних активів

Теми рефератів

1. Недержавні пенсійні фонди: національна і зарубіжна практика.
2. Порядок успадкування пенсійних активів.

Нормативно-правові акти

1. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 9 липня 2003 р. № 1057-ІУ // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 47—48. — Ст. 372.
2. Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди): Закон України від 15 березня 2001 р. № 2299-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 21. — Ст. 103.
3. Про банки і банківську діяльність: Закон України 7 грудня 2000 р. № 2121-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 5—6. — Ст. 30.
4. Про цінні папери і фондову біржу Закон України від 18 червня 1991 р. № 1201- ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 38. — Ст. 508.
5. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30 жовтня 1996 р. № 448/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 51. — Ст. 292.
6. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг

Закон України від 12 липня 2001 р. № 2664-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 1. — Ст. 1.

7. Положення про реєстрацію статуту недержавного пенсійного фонду та пенсійних схем: Затв. розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17 серпня 2004 р. № 2080.
8. Положення про порядок державної реєстрації недержавних пенсійних фондів: Затв. розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 29 грудня 2003 р. № 186.
9. Ліцензійні умови провадження діяльності з адміністрування недержавних пенсійних фондів: Затв. розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 13 листопада 2003 р. № 118.

Семінарське заняття №11.

Державна допомога сім'ям з дітьми.

План.

1. Загальні засади соціального захисту дітей та державної допомоги сім'ям з дітьми
2. Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами
3. Одноразова допомога при народженні дитини
4. Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку
5. Допомога на дітей одиницями матерям
6. Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам
7. Соціальний захист дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування

Теми рефератів

1. Державна політика щодо соціального захисту дітей в Україні.
2. Державна допомога сім'ям з дітьми за законодавством Російської Федерації.
3. Право сім'ї з дітьми на соціальний захист: міжнародні стандарти.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України. — Ст. 51, 52.
2. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 5 жовтня 2000 р. № 2017-111 // Офіційний вісник України. — 2000. — № 44. — Ст. 1876.
3. Про прожитковий мінімум: Закон України від 15 липня 1999 р. № 966-ХІУ // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 38. — Ст. 348.

4. Про соціальну роботу з дітьми та молоддю: Закон України від 21 червня 2001 р. № 2558-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 42. — Ст. 213.
5. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21 листопада 1992 р. (в ред. Закону від 22 березня 2001 р.) // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 20. — Ст. 102.
6. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13 січня 2005 р. // Голос України. — 2005. — 8 лютого.
7. Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам: Закон України від 16 листопада 2000 р. № 2109-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 1. — Ст. 2.
8. Про поліпшення виховання, навчання, соціального захисту та матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування: пост. Кабінету Міністрів України від 5 квітня 1994 р. № 226 (зі змін, і доп.).
9. Порядок призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1751 (зі змін, і доп.).
10. Порядок надання державної соціальної допомоги інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам: Затв. спільним наказом Міністерства фінансів та Міністерства охорони здоров'я від 30 квітня 2002 р. № 226/293/169.

Семінарське заняття №12.

Державна соціальна допомога у зв'язку з малозабезпеченістю.

План.

1. Соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям
2. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам
3. Щомісячна грошова допомога малозабезпеченій особі, яка проживає разом з інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу
4. Порядок надання житлово-комунальних субсидій
5. Правовий статус соціального інспектора

Теми рефератів

1. Порядок надання житлово-комунальних субсидій за законодавством України.
2. Право людини на захист від убогості та соціального відчуження: міжнародні стандарти.

Нормативно-правові акти

1. Про Стратегію подолання бідності: Затв. Указом Президента України від 15

- серпня 2001 р. № 637/2001 // Урядовий кур'єр. — 2001. — 18 серпня.
2. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 1 червня 2000 р. № 1768-III // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 35. — Ст. 290.
 3. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам: Закон України від 18 травня 2004 р. № 1727-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 33—34. — Ст. 404.
 4. Положення про порядок призначення та надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 1995 р. № 848 (в редакції пост. Кабінету Міністрів України від 22 вересня 1997 р. № 1050, зі змін, і доп.).
 5. Про новий розмір витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива у разі надання житлової субсидії: Пост. Кабінету Міністрів України від 27 липня 1998 р. № 1156.
 6. Методика обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги: Затв. спільним наказом Міністерства праці та соціальної допомоги, Міністерства фінансів, Міністерства економіки, Державного комітету статистики України від 15 листопада 2001 р. (із наступними змін, і доп.)

Семінарське заняття №13.

Соціальне обслуговування та діяльність соціальних служб.

План.

1. Соціальні послуги, їх форми, види, принципи та суб'єкти надання
2. Соціальні послуги центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді
3. Соціальні послуги інтернатних закладів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування
4. Соціальні послуги притулку для неповнолітніх
5. Соціальне обслуговування осіб похилого віку та інвалідів
6. Ритуальні послуги

Теми рефератів

1. Діяльність центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.
2. Соціальне обслуговування осіб похилого віку та інвалідів.
3. Ритуальні послуги за законодавством України.

Нормативно-правові акти

1. Про соціальні послуги: Закон України від 19 березня 2003 р. № 966-IV // Урядовий кур'єр. — 2003. — 10 вересня.

2. Про поховання та похоронну справу: Закон України від 10 липня 2003 р. № 1102-ІУ// Голос України. — 2003. — 4 вересня.
3. Положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2003 р. № 1895.
4. Про порядок надання платних соціальних послуг та затвердження їх переліку: Пост. Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 р. № 12.
5. Порядок призначення і виплати компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2004 р. № 558.
6. Типове положення про будинок-інтернат для громадян похилого віку та інвалідів, геріатричний пансіонат, пансіонат для ветеранів війни і праці, Типове положення про дитячий будинок-інтернат, Типове положення про психоневрологічний інтернат: Затв. наказом Міністерства праці та соціальної політики від 29 грудня 2001 р. № 549.
7. Типове положення про притулок для неповнолітніх служби у справах неповнолітніх: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 9 червня 1997 р. № 565 (зі змін, і доп.).
8. Загальне положення про центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2004 р. № 1126.
9. Про розмір допомоги на поховання: Пост. Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1753.
10. Порядок поховання на території громадянина, померлого на території іноземної держави, та опису зразка надгробка, що безоплатно споруджується на могилі померлої (загиблої) особи, яка має особливі заслуги та особливі трудові заслуги перед Україною: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 17 грудня 2003 р. № 1963.

Семінарське заняття №14.

Соціальний захист окремих категорій населення.

План.

1. Соціальні пільги як правовий засіб соціального захисту
2. Соціальний захист інвалідів
3. Соціальні пільги ветеранам праці
4. Соціальний захист ветеранів війни та осіб похилого віку
5. Соціальні пільги особам, які постраждали від нацистських переслідувань
6. Соціальний захист дітей війни та осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи
7. Соціальний захист жертв політичних репресій та біженців.

Теми рефератів

1. Соціальні пільги за законодавством України: поняття, види та загальна характеристика.
2. Соціальний захист ветеранів праці та осіб похилого віку: національна та зарубіжна юридична практика.

Нормативно-правові акти

1. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21 березня 1991 р. № 875-ХП // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — №21. — Ст. 252.
2. Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні" від 16 грудня 1993 р. № 3721-ХП // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 4. — Ст. 18.
3. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" від 22 жовтня 1993 р. № 3551-ХП // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 45. — Ст. 425.
4. Про жертви нацистських переслідувань: Закон України від 23 березня 2000 р. № 1584-ІП // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 24. — Ст. 182.
5. Про соціальний захист дітей війни: Закон України від 18 листопада 2004 р. № 2195-ІУ // Урядовий кур'єр. — 2004. — 18 листопада.
6. Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні: Закон України від 17 квітня 1991 р. № 962-ХП // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 22. — Ст. 262.
7. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28 лютого 1991 р. № 796-ХП (в редакції Закону України від 19 грудня 1991 р. № 2001-ХП) // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 13. — Ст. 178.
8. Про біженців: Закон України від 21 червня 2001 р. № 2557-ІП // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 47. — Ст. 250.
9. Порядок надання пільг, компенсацій і гарантій працівникам бюджетних установ, військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, органів і установ виконання покарань, податкової міліції: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 31 березня 2003 р. № 426 (зі змін., внесеними пост. Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2004 р. № 148).
10. Порядок організації та проведення медико-соціальної експертизи втрати працездатності: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 4 квітня 1994 р. № 221.
11. Положення про робоче місце інваліда і про порядок працевлаштування інвалідів: Пост. Кабінету Міністрів України від 3 травня 1995 р. № 314.
12. Правила проживання у пункті тимчасового розміщення біженців: Затв. наказом Державного комітету у справах національностей та міграції від 5 вересня 2002 р. № 31.
13. Інструкція про встановлення груп інвалідності: Затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 7 квітня 2004 р. № 183.

Семінарське заняття №15.

Правові засади надання медичної допомоги в Україні.

План.

1. Право на охорону здоров'я та медичну допомогу
2. Медична допомога, її види та правове регулювання
3. Безоплатні і платні медичні послуги
4. Порядок засвідчення стану здоров'я та забезпечення населення лікарськими засобами і медико-технічними засобами реабілітації
5. Правовий статус пацієнта
6. Правовий статус медичного працівника

Теми рефератів

1. Соціальний захист медичних працівників.
2. Право людини на евтаназію: зарубіжна юридична практика.
3. Біомедичні дослідження з участю людини: національна та зарубіжна юридична практика.
4. Правове регулювання цілителства в Україні.
5. Нетрадиційна медицина і право: національна і зарубіжна юридична практика.
6. Соціальний захист пацієнтів при трансплантації органів.

Нормативно-правові акти

1. Конституція України. — Ст. 49.
2. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 4. — Ст. 19.
3. Про лікарські засоби: Закон України від 4 квітня 1996 р. № 123/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 22. — Ст. 86.
4. Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту (СНІД) та соціальний захист населення: Закон України від 12 грудня 1991 р. № 1972-ХІІ, в редакції Закону № 155/98-ВР від 3 березня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 35. — Ст. 235.
5. Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині: Закон України від 16 липня 1999 р. № 1007-ХІУ // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 41. — Ст. 377.
6. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 6 квітня 2000 р. № 1645-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 29. — Ст. 228.
7. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22 лютого 2000 р. № 1489-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 19. — Ст. 143.

8. Правила медичного огляду з метою виявлення ВІЛ-інфекції, обліку ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД та медичного нагляду за ними: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 р. № 2026.

9. Програма подання громадянам гарантованої державної безоплатної медичної допомоги: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 11 липня 2002 р. № 955.

10. Перелік платних послуг, які можуть надаватися в державних та комунальних закладах охорони здоров'я, вищих медичних навчальних закладах та науково-дослідних установах: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 17 вересня 1996 р. № 1138 (в редакції Пост. КМУ № 989 від 11 липня 2002 р.).

11. Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань: Пост. Кабінету Міністрів України від 17 серпня 1998 р. № 1303.

12. Інструкція про порядок забезпечення населення України технічними засобами реабілітації: Затв. наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 8 грудня 2003 р. № 331.

13. Примірні положення: про лікаря загальної практики — сімейної медицини, про медичну сестру загальної практики — сімейної медицини, про відділення загальної практики — сімейної медицини, про денний стаціонар, про стаціонар вдома, Кваліфікаційна характеристика лікаря із спеціальності "Загальна практика — сімейна медицина", Кваліфікаційна характеристика медичної сестри із спеціальності "Загальна практика — сімейна медицина": Затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України "Про затвердження окремих документів з питань сімейної медицини" від 23 лютого 2001 р. № 72.

14. Положення: про станцію швидкої медичної допомоги, про лікарню швидкої медичної допомоги, про виїзну бригаду, про лікаря, про головного лікаря станції швидкої медичної допомоги, Інструкція про дії виїзної бригади швидкої медичної допомоги у вогнищі з великою кількістю потерпілих: Затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України "Про заходи щодо удосконалення швидкої медичної допомоги" від 19 червня 1996 р. № 175 (зі змін, і доп.).

15. Про удосконалення амбулаторної акушерсько-гінекологічної допомоги в Україні: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 28 грудня 2002 р. № 503.

16. Про удосконалення організації медичної допомоги дітям підліткового віку: Наказ Міністерства охорони здоров'я від 12 грудня 2002 р. № 465.

17. Порядок проведення обов'язкових профілактичних медичних оглядів та видачі особистих медичних книжок: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 23 травня 2001 р. № 559.

18. Положення про організацію і проведення профілактичних щеплень та Перелік медичних протипоказань до проведення профілактичних щеплень: Затв. наказом Міністерства охорони здоров'я від 31 жовтня 2000 р. № 276.

19. Щодо організації проведення обов'язкових профілактичних медичних оглядів працівників окремих професій, виробництв і організацій, діяльність яких пов'язана з обслуговуванням населення і може призвести до поширення інфекційних хвороб:

Наказ Міністерства охорони здоров'я від 23 липня 2002 р. М 280.

20. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з медичної практики: Затв. наказом Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва та Міністерства охорони здоров'я України від 16 лютого 2001 р. № 38/63.

21. Про затвердження переліків закладів охорони здоров'я, лікарських, провізорських посад та посад молодших спеціалістів з фармацевтичною освітою у закладах охорони здоров'я: Наказ Міністерства охорони здоров'я від 28 жовтня 2002 р. № 385.

22. Солдатенко О. Історія становлення медичного страхування як одного із джерел фінансування охорони здоров'я // Право України. – 2010. - №6. – С. 233-240.

Тематика індивідуальних навчально-дослідних завдань студентів.

1. Історичні аспекти соціального захисту в Україні.
2. Соціальні ризики за міжнародними правовими актами.
3. Досвід зарубіжних країн у створенні систем соціального захисту населення.
4. Організаційно-правові форми та види соціального захисту в Україні.
5. Конституційні гарантії здійснення права людини на соціальний захист в Україні.
6. Поняття і предмет права соціального захисту.
7. Система права соціального захисту.
8. Функції права соціального захисту.
9. Право соціального захисту і трудове право.
10. Право соціального захисту і медичне право.
11. Поняття і класифікація принципів права соціального захисту.
12. Рівність прав і заборона дискримінації як принцип права соціального захисту.
13. Всебічність (універсальність) як принцип права соціального захисту.
14. Принцип незменшуваності змісту та обсягу прав у сфері соціального захисту.
15. Принципи права соціального захисту в міжнародно-правових актах.
16. Поняття та особливості джерел права соціального захисту.
17. Загальна характеристика джерел права соціального захисту.
18. Конституція України як джерело права соціального захисту.
19. Міжнародні правові акти як джерела права соціального захисту.
20. Закони України як джерела права соціального захисту.
21. Поняття та особливості правовідносин з соціального захисту.
22. Фізичні особи як суб'єкти правовідносин з соціального захисту.
23. Об'єкти правовідносин з соціального захисту.
24. Зміст правовідносин з соціального захисту.
25. Підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин з соціального захисту.
26. Поняття, система і класифікація державних соціальних стандартів

та їх гарантій.

27. Сфери застосування державних соціальних стандартів та їх види.
28. Розмір мінімальної заробітної плати як державна соціальна гарантія.
29. Прожитковий мінімум та порядок його встановлення.
30. Розміри стипендій студентам вищих державних навчальних закладів як державні соціальні гарантії.
31. Міжнародно-правове регулювання відносин у сфері соціального захисту.
32. Міжнародні пакти ООН про права людини у сфері соціального захисту.
33. Конвенції МОП у сфері соціального захисту та їх юридичне значення.
34. Європейська соціальна хартія як джерело міжнародних стандартів у галузі соціального захисту.
35. Європейський кодекс соціального забезпечення: загальна характеристика.
36. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування як організаційно-правова форма соціального захисту.
37. Суб'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування та їх правовий статус.
38. Види соціальних виплат і послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням та умови їх призначення.
39. Джерела коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування та способи їх формування.
40. Досвід зарубіжних країн у сфері обов'язкового соціального страхування.
41. Поняття безробітного та його правовий статус.
42. Допомога по безробіттю та порядок її надання.
43. Одноразова виплата допомоги по безробіттю для організації безробітними підприємницької діяльності.
44. Умови припинення, відкладення і скорочення тривалості соціальних виплат безробітним.
45. Досвід зарубіжних країн щодо соціального забезпечення безробітних.
46. Поняття, суб'єкти та об'єкти страхування.

47. Допомога по тимчасовій непрацездатності.
48. Допомога по вагітності та пологах.
49. Допомога при народженні дитини.
50. Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.
51. Допомога на поховання.
52. Забезпечення оздоровчих заходів.
53. Порядок надання матеріального забезпечення та соціальних послуг.
54. Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання як організаційно-правова форма соціального захисту.
55. Права та обов'язки застрахованої особи, роботодавців і Фонду соціального страхування від нещасних випадків.
56. Порядок розслідування нещасних випадків на виробництві.
57. Порядок встановлення ступеня втрати працездатності потерпілим на виробництві.
58. Відшкодування шкоди, заподіяної застрахованому ушкодженням його здоров'я.
59. Пенсійна реформа в Україні: загальна характеристика.
60. Структура системи пенсійного забезпечення та її законодавче забезпечення.
61. Принципи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
62. Право громадян України на отримання пенсійних виплат та соціальних послуг.
63. Порядок сплати страхових внесків на пенсійне страхування.
64. Накопичувальна система пенсійного страхування: загальна характеристика.
65. Правове становище Накопичувального пенсійного фонду.
66. Умови та порядок здійснення пенсійних виплат за рахунок коштів Накопичувального фонду.
67. Накопичувальні пенсійні системи в зарубіжних країнах.
68. Досвід зарубіжних країн щодо створення накопичувального пенсійного страхування.
69. Умови пенсійного забезпечення державних службовців.

70. Пенсійне забезпечення народних депутатів України.
71. Пенсійне забезпечення посадових осіб органів місцевого самоврядування.
72. Умови пенсійного забезпечення суддів.
73. Пенсійне забезпечення прокурорських працівників.
74. Умови призначення пенсій за вислугу років військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ.
75. Порядок обчислення вислуги років для призначення пенсій військовослужбовцям.
76. Порядок призначення пенсій по інвалідності особам рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ.
77. Умови призначення пенсії за особливі заслуги перед Україною.
78. Державні довічні стипендії окремим категоріям осіб.
79. Умови пенсійного забезпечення громадян на основі міждержавних угод.
80. Умови призначення пенсій за віком за Угодою в галузі пенсійного забезпечення між державами — учасницями СНД: Підписана 13 березня 1992 р.
81. Система та принципи недержавного пенсійного забезпечення за законодавством України.
82. Недержавні пенсійні фонди: національна і зарубіжна практика.
83. Правові способи здійснення недержавного пенсійного забезпечення за законодавством України.
84. Умови пенсійного забезпечення недержавними пенсійними фондами в Україні.
85. Порядок успадкування пенсійних активів.
86. Державна політика щодо соціального захисту дітей в Україні.
87. Допомоги сім'ям з дітьми за законодавством України.
88. Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам за законодавством України.
89. Державна допомога сім'ям з дітьми за законодавством Російської Федерації.
90. Право сім'ї з дітьми на соціальний захист: міжнародні стандарти.
91. Соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям за законодавством України.

92. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію та інвалідам.
93. Порядок надання житлово-комунальних субсидій за законодавством України.
94. Правовий статус соціального інспектора.
95. Право людини на захист від убогості та соціального відчуження: міжнародні стандарти.
96. Соціальні послуги за законодавством України.
97. Діяльність центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.
98. Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.
99. Соціальне обслуговування осіб похилого віку та інвалідів.
100. Ритуальні послуги за законодавством України.
101. Соціальні пільги за законодавством України: поняття, види та загальна характеристика.
102. Соціальний захист інвалідів за законодавством України.
103. Соціальний захист ветеранів праці та осіб похилого віку: національна та зарубіжна юридична практика.
104. Соціальний захист ветеранів війни та осіб, які постраждали від нацистських переслідувань.
105. Соціальний захист осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.
106. Право на охорону здоров'я та медичну допомогу за законодавством України.
107. Медична допомога: поняття, види та правове регулювання.
108. Правовий статус пацієнта.
109. Етико-правовий статус медичного працівника.
110. Соціальний захист медичних працівників.
111. Право людини на евтаназію: зарубіжна юридична практика.
112. Біомедичні дослідження з участю людини: національна та зарубіжна юридична практика.
113. Правове регулювання цілительства в Україні.
114. Нетрадиційна медицина і право: національна і зарубіжна юридична практика.
115. Соціальний захист пацієнтів при трансплантації органів.

Контрольні запитання з курсу

1. Етапи становлення соціального захисту: Україна і світ
2. Соціальні ризики: поняття та класифікація
3. Концепції, форми та системи соціального захисту: зарубіжний досвід
4. Поняття соціального захисту та його структура в Україні
5. Організаційно-правові форми та види соціального захисту в Україні
6. Право людини на соціальний захист та конституційні гарантії його здійснення в Україні
7. Поняття і предмет права соціального захисту
8. Метод права соціального захисту
9. Система права соціального захисту
10. Право соціального захисту в системі права України
11. Відмежування права соціального захисту від інших галузей права
12. Поняття і класифікація принципів права соціального захисту
13. Загальні (галузеві) принципи права соціального захисту
14. Внутрішньогалузеві принципи права соціального захисту
15. Загальні принципи права соціального захисту в міжнародно-правових актах
16. Поняття та особливості джерел права соціального захисту
17. Загальна характеристика джерел права соціального захисту
18. Особливості правовідносин у сфері соціального захисту, їх склад та загальна характеристика
19. Суб'єкти, об'єкти та зміст правовідносин у сфері соціального захисту
20. Поняття, система і класифікація державних соціальних стандартів та їх гарантій
21. Сфери застосування державних соціальних стандартів та їх види
22. Основні державні соціальні гарантії та порядок їх встановлення
23. Прожитковий мінімум та порядок його встановлення
24. Соціальний моніторинг: правові питання
25. Стандарти соціального захисту в міжнародних правових актах
26. Поняття, принципи та види загальнообов'язкового державного

соціального страхування

27. Суб'єкти та об'єкти загальнообов'язкового державного соціального страхування
28. Види соціальних послуг і матеріального забезпечення в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування
29. Джерела коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування
30. Порядок обчислення середньої заробітної плати (доходу) для виплат за соціальним страхуванням
31. Нагляд, контроль та відповідальність суб'єктів у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування
32. Загальна характеристика соціального страхування на випадок безробіття
33. Поняття безробітного та його правовий статус
34. Страховий стаж за соціальним страхуванням на випадок безробіття та порядок його визначення
35. Допомоги по безробіттю
36. Припинення, відкладення виплат матеріального забезпечення та скорочення їх тривалості
37. Поняття, суб'єкти та об'єкти страхування тимчасової непрацездатності.
38. Допомоги по тимчасовій непрацездатності
39. Забезпечення оздоровчих заходів
40. Порядок надання матеріального забезпечення та соціальних послуг при тимчасовій непрацездатності.
41. Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання: поняття, суб'єкти та загальна характеристика
42. Права та обов'язки застрахованої особи від нещасних випадків
43. Обов'язки роботодавців як страхувальників та Фонду соціального страхування від нещасних випадків
44. Розслідування нещасних випадків на виробництві: нормативно-правові основи
45. Порядок встановлення ступеня втрати працездатності потерпілим на виробництві
46. Відшкодування шкоди, заподіяної застрахованому

- ушкодженням його здоров'я при настанні нещасних випадків
47. Сучасний стан пенсійного забезпечення та впровадження пенсійного страхування в Україні
 48. Структура системи пенсійного забезпечення та законодавче забезпечення
 49. Принципи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування
 50. Право громадян України на отримання пенсійних виплат та соціальних послуг
 51. Суб'єкти солідарної пенсійної системи
 52. Страхові внески на пенсійне страхування
 53. Страховий стаж як загальна умова призначення пенсій за солідарною системою
 54. Питання застосування трудового стажу при призначенні пенсій
 55. Пенсії за віком
 56. Пенсії по інвалідності
 57. Пенсії у зв'язку з втратою годувальника
 58. Порядок визначення заробітної плати (доходу) для обчислення пенсії
 59. Порядок призначення та виплати пенсій
 60. Правове становище Пенсійного фонду
 61. Пенсійні виплати за рахунок коштів Накопичувального фонду
 62. Загальна характеристика пенсійного забезпечення окремих категорій осіб
 63. Пенсійне забезпечення державних службовців
 64. Пенсійне забезпечення народних депутатів України
 65. Пенсійне забезпечення посадових осіб органів місцевого самоврядування
 66. Пенсійне забезпечення суддів
 67. Пенсійне забезпечення прокурорських працівників
 68. Пенсійне забезпечення наукових та науково-педагогічних працівників
 69. Державне пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших категорій осіб
 70. Державні пенсії за особливі заслуги перед Україною

71. Державні довічні стипендії окремим категоріям осіб
72. Пенсійне забезпечення за міждержавними договорами (угодами)
73. Система та принципи недержавного пенсійного забезпечення
74. Види недержавних пенсійних фондів, їх засновники, учасники та вкладники
75. Правові способи здійснення недержавного пенсійного забезпечення
76. Пенсійні виплати недержавних пенсійних фондів
77. Загальні засади соціального захисту дітей та державної допомоги сім'ям з дітьми
78. Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам
79. Соціальний захист дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування
80. Соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям
81. Державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам
82. Щомісячна грошова допомога малозабезпеченій особі, яка проживає разом з інвалідом I чи II групи внаслідок психічного розладу
83. Порядок надання житлово-комунальних субсидій
84. Правовий статус соціального інспектора
85. Соціальні послуги, їх форми, види, принципи та суб'єкти надання
86. Соціальні послуги центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді
87. Соціальні послуги інтернатних закладів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування
88. Соціальні послуги притулку для неповнолітніх
89. Соціальне обслуговування осіб похилого віку та інвалідів
90. Ритуальні послуги
91. Соціальні пільги як правовий засіб соціального захисту
92. Соціальний захист інвалідів
93. Соціальні пільги ветеранам праці та особам похилого віку
94. Соціальний захист ветеранів війни

95. Соціальні пільги особам, які постраждали від нацистських переслідувань та дітям війни
96. Соціальний захист осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи
97. Соціальний захист жертв політичних репресій
98. Соціальна допомога біженцям
99. Медична допомога, її види та правове регулювання
100. Безоплатні і платні медичні послуги
101. Порядок засвідчення стану здоров'я
102. Порядок забезпечення населення лікарськими засобами
103. Порядок забезпечення населення медико-технічними засобами реабілітації
104. Правовий статус пацієнта
105. Правовий статус медичного працівника

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

I. Нормативно-правові акти України

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Концепція соціального забезпечення населення України: Затв. пост. Верховної Ради України від 21 грудня 1993 р. // Урядовий кур'єр. — 1994. — 22 січня.
3. Основи державної політики України в галузі прав людини: Затв. пост. Верховної Ради України від 17 червня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 35. — Ст. 303.
4. Про Стратегію подолання бідності: Затв. Указом Президента України від 15 серпня 2001 р. № 637/2001 // Урядовий кур'єр. — 2001. — 18 серпня.
5. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1629-ІУ // Урядовий кур'єр. — 2004. — 20 квітня.
6. Про основи національної безпеки України: Закон України від 19 червня 2003 р. // Голос України. — 2003. — 22 липня.
7. Про ратифікацію Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року, першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Закон України від 17 липня 1997 р. № 476/97-ВР (із змін, від 24 березня 1999 р.) // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 40. — Ст. 263; 1999. — № 22—23. — Ст. 197.
8. Кодекс законів про працю України (Глава XVII. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування та пенсійне забезпечення): в ред. Закону України від 16 січня 2003 р. № 429-ІУ // Урядовий кур'єр. — 2003. — 12 лютого.
9. Про зайнятість населення: Закон України від 1 березня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 14. — Ст. 181.
10. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14 січня 1998 р. // Офіційний вісник України. — 1998. — № 6. — Ст. 219.
11. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Закон України від 23 вересня 1999 р. № 1105 // Офіційний вісник України. — 1999. — № 42. — Ст. 2080.
12. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 2 березня 2000 р. // Офіційний вісник України. — 2000. — № 13. — Ст. 503.
13. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням: Закон України від 18 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 14. — Ст. 71.

14. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 5 листопада 1991 р. № 1788-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 3. — Ст. 10.
15. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 9 липня 2003 р. № 1058-ІУ // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 49—51. — Ст. 376.
16. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 9 липня 2003 р. № 1057-ІУ // Відомості Верховної Ради України. — 2003. — № 47—48. — Ст. 376.
17. Про пенсійне забезпечення військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та деяких інших осіб: Закон України від 9 квітня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 29. — Ст. 399.
18. Про пенсії за особливі заслуги перед Україною: Закон України від 1 червня 2000 р. № 1767-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 35. — Ст. 289.
19. Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 26 червня 1997 р. № 400/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 37. — Ст. 237.
20. Про розмір внесків на деякі види загальнообов'язкового державного соціального страхування: Закон України від 11 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 11. — Ст. 47.
21. Про страхові тарифи на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності: Закон України від 22 лютого 2001 р. № 2272-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 17. — Ст. 80.
22. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії: Закон України від 5 жовтня 2000 р. № 2017-ІІІ // Офіційний вісник України. — 2000. — № 44. — Ст. 1876.
23. Про прожитковий мінімум: Закон України від 15 липня 1999 р. № 966-ХГУ // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 38. — Ст. 348.
24. Про соціальні послуги: Закон України від 19 березня 2003 р. № 966-ІУ // Урядовий кур'єр. — 2003. — 10 вересня.
25. Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям: Закон України від 1 червня 2000 р. // Офіційний вісник України. — 2000. — № 26. — Ст. 1078.
26. Про соціальну роботу з дітьми та молоддю: Закон України від 21 червня 2001 р. № 2558-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 42. — Ст. 213.
27. Про державну допомогу сім'ям з дітьми: Закон України від 21 листопада 1992 р.: в ред. Закону від 22 березня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 20. — Ст. 102.
28. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-

- сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13 січня 2005 р. // Голос України. — 2005. — 8 лютого.
29. Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам: Закон України від 16 листопада 2000 р. № 2109-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 1. — Ст. 2.
 30. Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні: Закон України від 21 березня 1991 р. № 875-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 21. — Ст. 252.
 31. Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні: Закон України від 16 грудня 1993 р. № 3721-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1994. — № 4. — Ст. 18.
 32. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22 жовтня 1993 р. № 3551-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 45. — Ст. 425.
 33. Про жертви нацистських переслідувань: Закон України від 23 березня 2000 р. № 1584-III // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 24. — Ст. 182.
 34. Про соціальний захист дітей війни: Закон України від 18 листопада 2004 р. № 2195-IV // Урядовий кур'єр. — 2004. — 18 листопада.
 35. Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 28 лютого 1991 р. № 796-XII: в ред. Закону України від 19 грудня 1991 р. № 2001-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 13. — Ст. 178.
 36. Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні: Закон України від 17 квітня 1991 р. № 962-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 22. — Ст. 262.
 37. Про біженців: Закон України від 21 червня 2001 р. № 2557-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 47. — Ст. 250.
 38. Про державну службу: Закон України від 16 грудня 1993 р. № 3723-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 52. — Ст. 490.
 39. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада 1992 р. № 2790-XII: в ред. Закону України від 22 березня 2001 р. № 2328-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 42. — Ст. 212.
 40. Про службу в органах місцевого самоврядування: Закон України від 7 червня 2001 р. № 2493-III // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 33. — Ст. 175.
 41. Про статус суддів: Закон України від 15 грудня 1992 р. № 2862-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 8. — Ст. 56.
 42. Про прокуратуру: Закон України від 5 листопада 1991 р. № 1789-XII // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 53. — Ст. 793.
 43. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 13 грудня 1991 р. № 1977-XII: в ред. Закону № 284-XIV від 1 грудня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 2—3. — Ст. 20.
 44. Про індексацію доходів населення: Закон України в ред. від 6 лютого 2003 р.

№ 491-ІУ // Урядовий кур'єр. — 2003. — 5 березня.

45. Про компенсацію громадянам частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати: Закон України від 19 жовтня 2000 р. № 2050-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 42. — Ст. 411.
46. Про поховання та похоронну справу Закон України від 10 липня 2003 р. № 1102-ІУ // Голос України. — 2003. — 4 вересня.
47. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 4. — Ст. 19.
48. Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту (СНІД) та соціальний захист населення: Закон України від 12 грудня 1991 р. № 1972-ХІІ; в ред. Закону № 155/98-ВР від 3 березня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1998. — № 35. — Ст. 235.
49. Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині: Закон України від 16 липня 1999 р. № 1007-ХІУ // Відомості Верховної Ради України. — 1999. — № 41. — Ст. 377.
50. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 6 квітня 2000 р. № 1645-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 29. — Ст. 228.
51. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22 лютого 2000 р. № 1489-ІІІ // Відомості Верховної Ради України. — 2000. — № 19. — Ст. 143.
52. Положення про Пенсійний фонд України: Затв. Указом Президента України від 1 березня 2001 р. № 121/2001.
53. Про державні стипендії видатним діячам науки, освіти та культури: Указ Президента України від 14 лютого 1996 р. № 128/96.
54. Про заснування довічних державних стипендій для учасників бойових дій у період Великої Вітчизняної війни 1941—1945 років: Указ Президента України від 17 травня 2000 р. № 689/2000.
55. Про довічні державні стипендії для осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною: Указ Президента України від 12 жовтня 2004 р. № 1226/2004.
56. Про заходи щодо посилення соціального захисту громадян України, які зазнали переслідувань за правозахисну діяльність: Указ Президента України від 8 червня 2001 р. № 411.
57. Про довічні державні іменні стипендії громадянам України, які зазнали переслідувань за правозахисну діяльність: Указ Президента України від 26 листопада 2001 р. № 1147/2001.
58. Про порядок обчислення вислуги років, призначення та виплати пенсій і грошової допомоги особам офіцерського складу, прапорщикам, мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та членам їхніх сімей" (зі змін, і доп.): Пост. Кабінету Міністрів України від 17 липня 1992 р. № 393.
59. Перелік посад наукових (науково-педагогічних) працівників підприємств,

установ, організацій, вищих навчальних закладів III—IV рівнів акредитації, перебування на яких дає право на призначення пенсії та виплату грошової допомоги у разі виходу на пенсію відповідно до статті 24 Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність": Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 4 березня 2004 р. № 257.

60. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1112.
61. Порядок підтвердження наявного трудового стажу для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 12 серпня 1993 р. № 637.
62. Список № 1 виробництв, робіт, професій, посад і показників на підземних роботах, на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці, зайнятість в яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 16 січня 2003 р. № 36.
63. Список № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників на роботах із шкідливими і важкими умовами праці, зайнятість в яких повний робочий день дає право на пенсію за віком на пільгових умовах: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 16 січня 2003 р. № 36.
64. Положення про медико-соціальну експертизу: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 22 лютого 1992 р. № 83.
65. Порядок організації та проведення медико-соціальної експертизи втрати працездатності: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 4 квітня 1994 р.
66. Правила медичного огляду з метою виявлення ВІЛ-інфекції, обліку ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД та медичний нагляд за ними: Затв. пост. Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 р. № 2026.
67. Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів: Пост. Кабінету Міністрів України від 17 серпня 1998 р. № 1303.
68. Порядок встановлення медико-соціальними експертними комісіями ступеня втрати професійної працездатності у відсотках працівникам, яким заподіяно ушкодження здоров'я, пов'язане з виконанням трудових обов'язків: Затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 22 листопада 1995 р. № 212.
69. Інструкція про встановлення груп інвалідності: Затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 7 квітня 2004 р. № 183.
70. Положення про забезпечення протезно-ортопедичними виробами та засобами пересування потерпілих внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання: Затв. пост. правління Фонду соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання від 27 березня 2003 р. № 29.
71. Інструкція про порядок забезпечення населення України технічними засобами реабілітації: Затв. наказом Міністерства праці та соціальної політи-

ки України від 8 грудня 2003 р. № 331.

72. Про затвердження Порядку забезпечення інвалідів автомобілями: Пост. Кабінету Міністрів України від 8 вересня 1997 р. № 999.

II. Міжнародні нормативно-правові акти

1. Загальна декларація прав людини: Резолюція 217А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 р.
2. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права: Резолюція 2200А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 р.: Ратифікований Українською РСР згідно з Указом Президії Верховної Ради УРСР від 19 жовтня 1973 р. № 2148.
3. Стандартні правила забезпечення рівних можливостей для інвалідів: Резолюція 48/96 Генеральної Асамблеї ООН від 20 грудня 1993 р.
4. Загальна декларація про ліквідацію голоду і недоїдання: Резолюція 3348 (XXIX) Генеральної Асамблеї ООН від 17 грудня 1974 р.
5. Декларація соціального прогресу і розвитку: Резолюція 2542 (XXIV) Генеральної Асамблеї ООН від 11 грудня 1969 г.
6. Декларація тисячоліття Організації Об'єднаних Націй: Затв. резолюцією 55/2 Генеральної Асамблеї ООН від 8 вересня 2000 р.
7. Конвенція МОП про безробіття № 2 від 29 жовтня 1919 р.: Ратифікована Україною згідно з постановою Верховної Ради України від 4 лютого 1994 р. № 3931-ХІІ.
8. Конвенція МОП про політику в галузі зайнятості № 122: Ратифікована СРСР 29 травня 1968 р.
9. Конвенція МОП №156 про рівне ставлення і рівні можливості для трудящих чоловіків і жінок: трудящі з сімейними обов'язками 1957р.: Ратифікована Україною 22 жовтня 1999р.
10. Конвенція МОП № 159 про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів: Ратифікована Україною 6 березня 2004 р.
11. Конвенція про захист прав і основних свобод людини 1950 року, Перший протокол та протоколи № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції: Ратифіковані Україною 17 липня 1997 р.
12. Європейська соціальна хартія (переглянута): Прийнята Радою Європи 3 травня 1996 р.: Підписана Україною 7 травня 1999 р.
13. Європейський кодекс соціального забезпечення, прийнятий Радою Європи 11 березня 1964 р., переглянутий у червні 1990 р.
14. Європейська конвенція про соціальну та медичну допомогу: Підписана державами — членами Ради Європи 11 грудня 1953 р.
15. Хартія основних соціальних прав працівників Європейського Економічного Співтовариства: Підписана у Страсбурзі у 1989 р.
16. Гельсінкська декларація: Рекомендації для лікарів, які проводять біо-медичні досліді на людині: Прийнята 18-ю Всесвітньою Медичною Асамблеєю у

Гельсінкі в червні 1984 р.

17. Лісабонська декларація про права пацієнтів, прийнята ВМА у 1981 р.
18. Декларація про розвиток прав пацієнтів в Європі: Затверджена на Європейській нараді з прав пацієнтів в Амстердамі у 1994 р.
19. Міжнародний кодекс медичної етики: Прийнятий ВМА у 1949 р.
20. Женевська декларація про лікарську таємницю: Прийнята ВМА у 1948 р.
21. Декларація стосовно евтаназії: Прийнята 39-ю сесією ВМА у Мадриді в 1987 р.

III. Література

А) Основна література

1. *Болотіна Н.Б.* Право соціального захисту України. - К., 2008.
2. *Болотіна Н.Б.* Право соціального захисту: становлення і розвиток в Україні. – К., 2005.
3. Пенсійна система України: навч. посіб./ ред. В.І. Грушко. - К.: Кондор, 2006. - 336 с
4. Право соціального забезпечення: підруч. для студ. вузів/ за ред. : П. Д. Пилипенка. - 2-е вид., переробл. і доп.. - К.: Ін Юре, 2008. - 504 с.
5. *Понікаров В.Д.* Пенсійне та соціальне забезпечення: підручник/ В.Д. Понікаров, М.М. Топоркова. - Х.: ІНЖЕК, 2006. - 400 с.
6. Право соціального забезпечення України. За ред. П.Д. Пилипенка. – К., 2007.
7. *Синчук С.М., Буряк В.Я.* Право соціального забезпечення України. – К., 2003.
8. *Сирота І.М.* Право пенсійного забезпечення в Україні: Курс лекцій. — К.: Юрінком Інтер, 1998.
9. *Сташків Б.І.* Теорія права соціального забезпечення. – К., 2005.
10. *Сташків Б.І.* Право соціального обслуговування: Навч. посіб./ Б.І. Сташків. - К.: Знання, 2007. - 567 с.

Б) Додаткова література

1. *Андреев В.С.* Деонтология, медицинское право, право социального обеспечения // Сов. юстиция. — 1980. — № 24.
2. *Андреев В.С.* Право граждан СССР на материальное обеспечение в старости и при нетрудоспособности и его юридические гарантии. Автореф. дис. ... докт. юрид. наук. — М., 1966.
3. *Андреев В.С.* Право социального обеспечения в СССР. — М., 1987.
4. *Андреев В.С.* Право социального обеспечения в СССР: Учебник. — М.: Юрид. лит., 1974.
5. *Андрійв В.М.* Соціальне страхування: історія проблеми // Соц. захист. — 1999. — № 3. — С. 43—51.
6. *Антропов В.В.* Социальная защита в странах Европейского союза. История, организация, финансирование, проблемы: монографія; В.В. Антропов. - М.: Экономика, 2006. - 271 с.

7. *Батыгин К.С.* Право социального обеспечения. Общая часть: Учеб. пособие. — М., 1995.
8. *Батыгин К.С.* Правовые проблемы социального страхования в СССР: Автореф. дис. ... докт. юрид. наук. — М., 1975.
9. *Безугла Я. Л.* Трудовий стаж і його юридичне значення. — К.: Знання, 1979.
10. *Безугла Я.Л.* Актуальні проблеми соціального забезпечення і захисту в Україні // Проблеми соціального захисту в Україні: Мат. наук.-практ. конф., 20—21 червня 1996 р. — Чернігів, 1996. — С 6—14.
11. *Болотіна Н.Б.* Деякі питання систематизації соціального законодавства // Систематизація законодавства в Україні: проблеми теорії і практики: Мат. міжнар. наук.-практ. конф. — К.: Ін-т законодавства Верховної Ради України, 1999. — С 259—263.
12. *Болотіна Н.Б.* До питання про модель соціального забезпечення в Україні // Державність. — 1993. — № 2. — С. 3—4.
13. *Болотіна Н.Б.* До питання про структуру системи права соціального забезпечення // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: Мат. І регіон, наук.-практ. конф. Лютий 1995 р. — Л., 1995. — С 77—79.
14. *Болотіна Н.Б.* Допомога по вагітності і пологах // Юридична енциклопедія. — Т. 2. — К.: Вид-во "Укр. енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 1999. — С 289.
15. *Болотіна Н.Б.* Загальна декларація прав людини і реформа соціального забезпечення в Україні // Вісник Одес. ін-ту внутр. справ. — 2000. — № 1. — С 77—81.
16. *Болотіна Н.Б.* Концепція кодифікації законодавства України про соціальне забезпечення // Право України. — 1996. — № 7. — С. 51—53.
17. *Болотіна Н.Б.* Медико-біологічний експеримент // Юридична енциклопедія. — Т. 3. — К.: Вид-во "Укр. енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 1999. — С 604—605.
18. *Болотіна Н.Б.* Медико-соціальна експертиза // Юридична енциклопедія. — Т. 3. — К.: Вид-во "Укр. енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 1999. — С 606.
19. *Болотіна Н.Б.* Медицина катастроф // Юридична енциклопедія. — Т. 3. — К.: Вид-во "Українська енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 1999. — С. 606—607.
20. *Болотіна Н.Б.* Медична допомога // Юридична енциклопедія. — Т. 3. — К.: Вид-во "Укр. енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 1999. — С 607—608.
21. *Болотіна Н.Б.* Медичне право // Юридична енциклопедія. — Т. 3. — К.: Вид-во "Укр. енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 1999. — С 608—609.
22. *Болотіна Н.Б.* Медичне право в системі права України // Право України. — 1999. — № 7. — С 116—121.
23. *Болотіна Н.Б.* Метод сучасного права соціального забезпечення // Юрид. вісник. — 2001. — № 1. — С 108—113.
24. *Болотіна Н.Б.* Міжнародне соціальне право: досвід для України щодо стандартизації соціальних прав // Держава і право: 36. наук. пр. — Юрид. і політ. науки. — Вип. 11. — К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2001. — С 10—14.

25. *Болотіна Н.Б.* Міжнародний контроль за забезпеченням соціальних прав людини // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України: 36. наук. ст. / Прикарп. ун-т ім. В. Стефаника. — Вип. IV. — Івано-Франківськ, 2000. — С 67—73.
26. *Болотіна Н.Б.* Міжнародні стандарти соціальних прав та напрямки їх впровадження в юридичну практику України // Захист соціальних та економічних прав: міжнародні стандарти і законодавство України: Мат. наук.-практ. конф., 12 березня 2004 р., м. Київ / За ред. О.Ф. Штанька, Н.Б. Болотіної. — К.: КЮІ МВС України, 2004. — Ч. I. — С 9—16.
27. *Болотіна Н.Б.* Недержавне пенсійне забезпечення в Україні: окремі правові питання запровадження // Актуальні проблеми держави та права: 36. наук. пр. ОНЮА. — Вип. 7. — О., 2000. — С 94—101.
28. *Болотіна Н.Б.* Пацієнт // Юридична енциклопедія. — Т. 4. — К.: Вид-во "Укр. енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 2003. — С. 463.
29. *Болотіна Н.Б.* Пацієнт як суб'єкт медичних правовідносин у сфері охорони здоров'я // Проблеми пенітенціарної теорії і практики: Бюлетень Київ, ін-ту внутр. справ. — 2002. — № 7. — С 119—127.
30. *Болотіна Н.Б.* Перспективи розвитку медичного права України // Актуальні проблеми держави і права: 36. наук. пр. — Вип. 11. — О.: Юрид. літ., 2001. — С 300—304.
31. *Болотіна Н.Б.* Право людини на соціальне забезпечення в Україні: проблема термінів і понять // Право України. — 2000. — № 3. — С. 35—39.
32. *Болотіна Н.Б.* Право соціального забезпечення // Юридична енциклопедія. — Т. 5. — К.: Вид-во "Укр. енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 2003. — С 32.
33. *Болотіна Н.Б.* Право соціального забезпечення України: системно-структурний аналіз // Право України. — 2001. — № 5. — С. 24—29.
34. *Болотіна Н.Б.* Правовий статус пацієнта // Правова держава. — 2003. — Вип. 14. — С 301—309.
35. *Болотіна Н.Б.* Предмет права соціального забезпечення України // Вісник Львів, нац. ун-ту. — Сер. юрид. — Вип. 36. — Л., 2001. — С. 393—399.
36. *Болотіна Н.Б.* Принцип рівності чоловіків і жінок та його реалізація в законодавстві (загальні положення) // Міжнародний досвід державного забезпечення рівності жінок та чоловіків: Мат. міжнар. конф., Київ, 30 червня — 1 липня 2003 р. — К., 2003. — С 116—117.
37. *Болотіна Н.Б.* Про принципи сучасного права соціального забезпечення України // Актуальні проблеми держави і права: 36. наук. пр. ОНЮА. — Вип. 9. — О., 2000. — С 44—52.
38. *Болотіна Н.Б.* Рівноправ'я чоловіків і жінок // Юридична енциклопедія. — Т. 5. — К.: Вид-во "Укр. енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 2003. — С 329—330.
39. *Болотіна Н.Б.* Розвиток юридичної освіти в Україні: Яким має бути викладання соціально-правових дисциплін сьогодні // Вища шк. — 2002. — № 2. — С 59—67.
40. *Болотіна Н.Б.* Синдром набутого імунodefіциту (СНІД) // Юридична

- енциклопедія. — Т. 5. — К.: Вид-во "Укр. енциклопедія" ім. М.П. Бажана. — С 483—484.
41. *Болотіна Н.Б.* Соціальна політика і соціальне право України та Європейського Союзу: питання адаптації // *Актуальні проблеми політики: 36. наук, пр. ОНЮА.* — 2000. — №1. — С 212—217.
 42. *Болотіна Н.Б.* Соціальне законодавство України. Тендерна експертиза. — К.: Логос, 2001. — 82 с
 43. *Болотіна Н.Б.* Соціальне право та його розвиток в Україні // *Проблеми пенітенціарної теорії і практики: Бюлетень КІВС.* — Вип. 8. — К., 2003. — С 361—365.
 44. *Болотіна Н.Б.* Соціальне право України: окремі теоретичні проблеми формування та розвитку // *Право України.* — 2000. — № 12. — С. 24—28.
 45. *Болотіна Н.Б.* Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання забезпечення // *Юридична енциклопедія.* — Т. 5. — К.: Вид-во "Укр. енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 2003. — С 555—556.
 46. *Болотіна Н.Б.* Соціальне страхування на випадок безробіття // *Юридична енциклопедія.* — Т. 5. — К.: Вид-во "Укр. енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 2003. — С 556—557.
 47. *Болотіна Н.Б.* Соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням забезпечення // *Юридична енциклопедія.* — Т. 5. — К.: Вид-во "Укр. енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 2003. — С 557—558.
 48. *Болотіна Н.Б.* Соціальний захист // *Юридична енциклопедія.* — Т. 5. — К.: Вид-во "Укр. енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 2003. — С. 558—559 (у співавторстві).
 49. *Болотіна Н.Б.* Соціальний захист прав особи при корекції статі // *Вісник Львів, ун-ту.* — Сер. юрид. — Вип. 34. — Л., 1999. — С. 128—131.
 50. *Болотіна Н.Б.* Соціальні права людини та їх державне забезпечення: сучасні тенденції розвитку // *Захист соціальних прав людини і громадянина в Україні — проблеми юридичного забезпечення: Мат. наук.-практ. конф., 30 січня 2003 р., м. Київ / За ред. Н.Б. Болотіної.* — К.: КІВС, 2003. — С 8—12.
 51. *Болотіна Н.Б.* Соціально-забезпечувальні правовідносини // *Актуальні проблеми формування правової держави: Вісник Львів, ун-ту.* — Сер. юрид. — Вип. 32. — Л., 1995. — С 51—53.
 52. *Болотіна Н.Б.* Тендерний розвиток: міжнародні ініціативи і трансформація концепції // *Актуальні проблеми політики: 36. наук. пр.* — Вип. 10— 11. — О., 2000. — С 114—119.
 53. *Болотіна Н.Б.* Трансплантація органів і тканин людині // *Юридична енциклопедія.* — Т. 6. — К.: Вид-во "Укр. енциклопедія" ім. М.П. Бажана. — С 117—119.
 54. *Болотіна Н.Б.* Транссексуалізм // *Юридична енциклопедія.* — Т. 6. — К.: Вид-во "Укр. енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 2004. — С 123—124.
 55. *Болотіна Н.Б., Феськов М.М.* Сучасні стандарти Ради Європи і юридична

- практика в Україні у питаннях тендерної рівності // Проблеми пенітенціарної теорії і практики: Бюлетень КІВС. — Вип. 9. — К., 2004.
56. *Болотіна Н.Є.* Медичне страхування // Юридична енциклопедія. — Т. 3. — К.: Вид-во "Укр. енциклопедія" ім. М.П. Бажана, 1999. — С 609—610.
 57. *Быков А.Н.* Страхование рабочих как фактор промышленности и русские страховые законы. — СПб., 1913.
 58. *Вагнер А.* Социальный вопрос. — СПб., 1906.
 59. *Видгорчик Н.А.* Теория и практика социального страхования. — М., 1923.
 60. Вимір та шляхи подолання бідності в Україні // Соц. захист. — 1998. — № 8. — С. 19—20.
 61. *Волгин Н.А.* Японский опыт решения экономических и социально-трудовых проблем. — М., 1998.
 62. *Гавриленко І.М., Мельник П.В., Недюха М.П.* Соціальний розвиток: Навч. посіб. для ВИЗ. — Ірпінь, 2001. — 483 с.
 63. *Гарасимів Т.З.* Принципи права соціального забезпечення. — Дрогобич, 2002. — 128 с.
 64. *Гладун З.С.* Законодательство о здравоохранении // Государство и право. — М., 1994. — № 10.
 65. *Гладун З.С.* Правове становище громадян в галузі охорони здоров'я // Право України. — 1994. — № 10.
 66. *Гомьен Д., Харрис Д., Зваак Л.* Европейская конвенция о правах человека и Европейская Социальная Хартия: право и практика: Пер. с англ. — М.: Изд-во Моск. ин-та независимого междунар. права, 1998.
 67. *Гончаров А.* Поняття соціального захисту // Підприємництво, господарство і право. — 2009. — № 10.
 68. *Гончаров А.* Розвиток законодавства про соціальне забезпечення (друга половина XIX ст. - по теперішній час) // Підприємництво, господарство і право. — 2009. — №8.
 69. *Гуменюк І.* Формування системи соціального захисту населення // Право України. — 2007. — №11.
 70. *Гусов К.Н., Курилин М.Н.* Международно-правовое регулирование труда. — М., 1992.
 71. *Дембо Л.И.* Врачебное право. — Вып. 1: Санитарно-социальное законодательство. — СПб., 1914.
 72. *Догадов В.М.* Социальное страхование. — М., 1926.
 73. *Драгонець Я., Холондер П.* Современная медицина и право. — М., 1991.
 74. Європейський Суд з прав людини. Базові матеріали. Застосування практики. — К.: Укр. центр правничих студій, 2003. — 582 с.
 75. *Житинтлер А.Б.* Організація соціального забезпечення у Франції. — К., 1993.
 76. *Забелин Л.В.* Теоретические основы социального страхования. — М., 1926.
 77. *Забелин Л.В.* Теория социального обеспечения. — М., 1924.
 78. *Зайкин А.Д.* Правоотношения по пенсионному обеспечению. — М., 1974.
 79. *Зарубей В.* Правове регулювання перебування іноземців та біженців в Україні

- // Право України. — 1999. — № 8. — С 52—53.
80. *Захаров М.Л., Савостьянова В.Б., Тучкова Э.Г.* Коментарий к новому пенсионному законодательству. — М.: ООО "ТК Велби", 2003. — 336 с.
81. *Захаров М.Л., Тучкова Э.Г.* Право социального обеспечения России: Учебник. — М.: БЕК, 2001. — 576 с.
82. *Захаров Ю.М.* Информационное обеспечение медико-социальной реабилитации участников войн: довідникове видання/ Ю.М. Захаров, В.И. Захаров. - СПб.: Нордмед-Издат, 1999. - 408 с.
83. Захист соціальних прав людини і громадянина в Україні: проблеми юридичного забезпечення: Мат. наук.-практ. конф., 30 січня 2003 р., м. Київ / За ред. Н.Б. Болотіної. — К.: КІВС, 2003. — 200 с
84. Захист соціальних та економічних прав: міжнародні стандарти і законодавство України: Мат. наук.-практ. конф., 12 березня 2004 р., м. Київ: У 2 ч. / За ред. О.Ф. Штанька, Н.Б. Болотіної. — К.: КЮІ МВС України, 2004.
85. *Зезека Н.* До питання формування ефективної соціальної політики України // Підприємництво, господарство і право. — 2009. — № 4.
86. *Зуб І.В.* Проблеми реформування соціального страхування в Україні // Профспілкові відомості. — 1995. — № 4. — Жовтень — листопад. — С. 2—4.
87. *Іванова Р.И.* Правоотношения по социальному обеспечению в СССР. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1986.
88. *Іванова Р.И., Тарасова В.Л.* Предмет и метод советского права социального обеспечения. — М., 1983.
89. *Іванова О.Л.* Соціальна політика: теоретичні аспекти: Курс лекцій/ О.Л.Іванова. - К.: Києво-Могилянська академія, 2003. - 107 с.
90. *Кир'ян Т., Шановал М., Вітер В.* Світовий досвід застосування соціальних стандартів // Соц. захист. — 1999. — № 3. — С. 66—73.
91. *Коваль І.* Питання виплат пенсій громадянам України у разі виїзду за кордон на постійне місце проживання в світлі конвенції про захист прав людини і основоположних свобод // Право України. — 2007. — №9.
92. *Коробенко И.* Пенсійні правовідносини у солідарній системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування: поняття та особливості // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 7.
93. *Кременчук І.* Накопичувальний пенсійний фонд як одна із складових пенсійного забезпечення в Україні // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — №5.
94. *Кременчук І.* Проблематика утворення та діяльності накопичувального пенсійного фонду в Україні // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — №6.
95. *Лесько О.Й.* Соціально-економічні проблеми зайнятості та професійної реабілітації осіб з обмеженими фізичними можливостями: Монографія/ О.Й. Лесько. - Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2004. - 244 с.
96. *Лібанова Л.* Бідність: визначення, критерії та показники // Україна: аспекти праці. — 1997. — № 7.

97. *Логінов О. Полонська О.* Механізм охорони та захисту права військовослужбовців на пенсійне забезпечення // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 7
98. *Логінов О., Полонська О.* Правове регулювання нарахування (перерахунку) та призначення пенсій військовослужбовцям Служби безпеки України // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 6
99. *Макарова О.В.* Державні соціальні програми: теоретичні аспекти, методика розробки та оцінки: монографія/ О.В. Макарова. - К.: Ліра-К, 2009. - 328 с.
100. *Макійчук Г.* Правове забезпечення соціальної підтримки дітей, які не мають належного батьківського піклування, до надання їм юридичного статусу дитини-сироти чи дитини, позбавленої батьківського піклування // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 9
101. *Малина М.Н.* Человек и медицина в современном праве: Учеб.-практ. пособие. — М.: БЕК, 1995. — 272 с
102. *Мачульская Е.Е.* Право социального обеспечения: Учеб. пособие. — М.: Книжный мир, 1999. — 240 с.
103. *Медичне право України: Зб. нормативно-правових актів / Упоряд. і наук. ред. Н.Б. Болотіна.* — К.: Вид. дім "Ін Юре", 2001. — 412 с.
104. *Миринова Т.К.* Развитие законодательства о социальном обеспечении: новые подходы // Государство и право. — 1995. — № 2. — С. 42—46.
105. *Митчел В.* Регулювання недержавного пенсійного забезпечення: Пер. з англ. // Соц. політика і соц. робота. — 1998. — № 3. — С. 16—28.
106. *Мужикова Н.М.* Адаптація соціальної політики та трудового законодавства України до стандартів ЄС: навч. посіб./ Н. М. Мужикова, В. Ф. Пузирний, Л. А. Семиног. - Чернігів: Деснянська правда, 2007. - 170 с.
107. *Нипорко Ю., Стадник М.* Міжнародній організації праці — 80 років // Право України. — 1999. — № 7. — С 127—131.
108. *Новгородцев П.И.* Право на достойное человеческое существование. — М., 1911.
109. *Пилипенко П.Д.* Право соціального забезпечення у системі соціального права // Право України. — 2004. — № 10. — С. 96—99.
110. *Полтавець В.* Соціальна робота в Україні: перші кроки: Монографія. — К., 2000. — 230 с.
111. *Полякова О.М.* Актуальні аспекти соціально-правового захисту молоді в сучасній Україні: навч. посіб. для студ. вузів/ О. М. Полякова, Г. В. Приходько, Ю. В. Сапарій. - Суми: Університетська книга, 2009. - 240 с.
112. *Права людини.* — К.: Право, 1997. — С. 13—19.
113. *Право социального обеспечения: Учеб. пособие / Под ред. К.Н. Гусова.* — М.: Проспект, 1999. — 344 с.
114. *Прилипка С.* Право на пенсійне забезпечення та його реалізація в умовах ринкової економіки // Право України. — 2003. — № 2. — С. 45—49.
115. *Прилипка С.* Розмежування права соціального забезпечення і трудового права // Право України. — 1999. — № 10. — С. 58—61.

116. *Приходько С* Держава і соціальний захист громадян // Право України. — 1999. — № 9. — С 22—26.
117. *Приходько С.* Адміністративна реформа: стан та перспективи розвитку органів виконавчої влади у сфері соціального захисту громадян // Право України. — 1999. — №11. — С 87—92.
118. *Приходько С.Г.* Деякі напрями систематизації законодавства у сфері соціального захисту громадян // Систематизація законодавства в Україні: проблеми теорії і практики: Мат. міжнар. наук.-практ. конф. — К.: Ін-т законодавства Верховної Ради України, 1999. — С. 529—533.
119. *Рабінович П.М., Хавронюк М.І.* Права людини і громадянина: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2004. — 464 с
120. *Роик В.Д.* Модернизация системы социальной защиты и место в ней социального страхования // Аналитический вестн. Совета Федерации Федерального Собрания Российской Федерации. — 2003. — № 10 (203).
121. *Санстейн К.Р.* Отрицательные качества положительных прав // Конституционное право: Восточноевроп. обозрение. — 1998. — № 2 (23). — С. 39 — 42.
122. *Семашко Н.А.* Право на социальное обеспечение. — М., 1938.
123. *Сивак С.* Пенсійне страхування та пенсійна реформа // Право України. — 1999. — №10. — С. 61—63.
124. *Сивак С.М.* Конституційні гарантії права на пенсійне забезпечення і пенсійна реформа // Право України. — 1997. — № 12. — С. 70—74.
125. *Сирота И.М.* Все о пенсиях, пособиях, социальной защите граждан Украины: Науч.-практ. комментарий и сб. нормативных актов. — Х.: Одиссей, 1999.
126. *Сільченко С.* До питання про статус страхувальника як суб'єкта правовідносин загальнообов'язкового соціального страхування // Підприємництво, господарство і право. — 2009. — № 11.
127. *Скоротис О.* Проблеми правового регулювання ліквідації недержавних пенсійних фондів // Підприємництво, господарство і право. — 2009. — № 3.
128. *Смирнова М.О.* Источники права социального обеспечения // Правоведение. — 1981. — № 3.
129. Советское право социального обеспечения / Под ред А.Д. Зайкина. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1982.
130. *Солдатенко О.* Історія становлення медичного страхування як одного із джерел фінансування охорони здоров'я // Право України. — 2010. - №6. — С. 233-240.
131. Социальное обеспечение в странах запада. Франция, ФРГ, Италия: Сб. обзоров. — М., 1994.
132. Социальное страхование и социальная защита: Доклад Генерального директора МВТ на Международной конференции труда. Женева, 1993 // Человек и труд. — 1993. — № 9.
133. Социальные права человека и социальные обязанности государства / Под ред. В.А. Иваненко — СПб.: Юрид. центр Пресс, 2003. — 404 с.

134. Соціальні послуги і неприбуткові недержавні організації // Соц. захист. — 1999. — № 6. — С 54—60.
135. *Сташків Б.* Загальна характеристика юридичних фактів у пенсійному забезпеченні // Право України. — 1998. — № 1. — С. 115—119.
136. *Сташків Б.* Місце права соціального забезпечення в системі права України // Право України. — 2001. — № 11. — С 80—83.
137. *Сташків Б.* Норми права соціального забезпечення // Право України. — 2002. — № 2. — С 74—78.
138. *Сташків Б.* Обчислення строків у праві соціального забезпечення: проблеми правового регулювання // Підприємництво, господарство і право. — 2009. — № 9.
139. *Сташків Б.* Право соціального забезпечення як самостійна галузь права та науки: Конспект лекції. — Чернігів, 2003. — 44 с
140. *Сташків Б.* Правовідносини у сфері соціального забезпечення: Конспект лекції. — Чернігів, 2003.
141. *Сташків Б.* Соціальному обслуговуванню — законодавче закріплення // Право України. — 1997. — № 10. — С 31—35.
142. *Сташків Б.* Судовий захист — соціальним правам громадян // Право України. — 1996. — № 10. — С 30—33.
143. *Сташків Б.І.* Функції права соціального забезпечення: вимоги сьогодення // Право України. — 2001. — № 7. — С. 66—69.
144. *Стеценко В.* Платні медичні послуги у державних і комунальних закладах охорони здоров'я: проблеми правової регламентації // Підприємництво, господарство і право. — 2009. — № 12.
145. *Стеценко С.Г.* Медицинское право: Учебник. — СПб.: Юрид. центр, 2004. — 572 с
146. *Стичинский Б.Л.* Проблемы совершенствования правового регулирования социального обеспечения граждан: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Укр. юрид. академия. — Х., 1992.
147. *Тарасова В.Л.* Юридические факты в области пенсионного обеспечения. — М., 1974.
148. *Теренс М. Ганслі.* Соціальна політика та соціальне забезпечення за ринкової економіки: Пер. з англ. — К.: Основи, 1996.
149. *Топорнин Б.Н.* Европейское право. — М.: Юристъ, 1998. — С. 100— 105; 176—179; 218—226.
150. Трудовое и социальное право зарубежных стран: основные институты: Сравнительно-правовое исследование / Под ред. Э.Б. Френкель. — М.: Юристъ, 2002. — 687 с.
151. Україна. Соціальна сфера у перехідний період. — К.: Основи, 1994. — 247 с.
152. Умови проходження служби і соціальний захист працівників міліції: 36. нормативно-правових актів України / Упоряд.: О.В. Терещук, О.Ф. Штанько, Н.Б. Болотіна. — К.: Вікар, 2003.
153. *Фогель Я.М.* Социальное обслуживание в СССР. — М., 1980.

154. *Фогель Я.М.* Социальное обслуживание инвалидов. — М.: Юрид. лит., 1986.
155. *Хижий Э.К.* Эволюция частных пенсионных систем в некоторых странах Европы и Америки // Актуальные проблемы Европы. Американо-Европейские отношения на современном этапе: Проблемно-тематический сб. — 1999. — № 1. — С. 151—169.
156. *Хинц Р.П.* Частные пенсии в США и их регулирование // Пенсия. — 1997. — № 12. — С. 54—59.
157. *Честнов И.Л.* Универсальны ли права человека? (Пolemические размышления о Всеобщей декларации прав человека) // Правоведение. — 1999. — № 1. — С. 73—82.
158. *Шайо А.* Как верховенство права погубило реформу социальной защиты в Венгрии // Конституционное право: Восточноевроп. обозрение. — 1996. — № 2 (15). — С. 2—11; 1998. — № 2 (23). — С. 54—63.
159. *Шайхатдинов В.Ш.* Право социального обеспечения Российской Федерации: Учеб. пособие. — Вып. 1. — Екатеринбург, 1996.
160. *Шайхатдинов В.Ш.* Теоретические проблемы советского права социального обеспечения. — Свердловск, 1986.
161. *Шайхатдинов В.Ш.* Теория социального обеспечения. — Саратов, 1982.
162. *Шлапко Т.* Характеристика інвалідності як однієї з підстав виникнення пенсійних правовідносин // Підприємництво, господарство і право. — 2007. — № 9.
163. *Ягодка А.Г.* Соціальна інфраструктура і політика: навч. посіб./ А.Г.Ягодка. - К.: КНЕУ, 2000. - 210 с
164. *Яценко В., Вінер М.* Стратегія пенсійної реформи для України // Україна: аспекти праці. — 1999. — № 5. — С 19—26.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Навчально-тематичний план курсу.....	5
Програмний матеріал вивчення дисципліни.....	8
Семінарські заняття.....	19
Тематика індивідуальних навчально-дослідних завдань.....	42
Контрольні запитання з курсу.....	47
Джерела та література до курсу.....	52